

ΑΡΧΑΙΑ Δ/Γ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΕΛΕΣΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΛΛΙΡΡΩΝΣ ΕΛΕΣΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΕΚΛΟΓΑΙ

Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
615

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1971

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

⁴
Ομπρος

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Ομνροί

(ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ) ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

Ομνροί

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΛΛΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΟΥΛΗ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Ο. Ε. Δ. Β.
αξιόχ. διευθ. εισαγ. 2136 του έτους 1971

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1971

002
ληε
ετ2β
619

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

ΟΜΗΡΟΥ - ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(Β Κ Λ Γ Λ Δ)

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ

ΕΛΛΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ

Α. Β. Γ. Δ.
Ε. ΣΤ. Ζ. Η. Θ.

Ψηφισμένη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητεῖαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιοτάτα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὁμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οὐκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγένετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποιήσις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερο πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσων οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία ἤρχισε νὰ συγκιτῆ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεταί θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνων γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὅποιον ὠνομάσθη ἐπικὴ ἢ ποιήσις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ τοῦ τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλείουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὅποια ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὅποια ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὅποια κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προ-ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρουθός, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἢ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἢ ὅποια ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν νασιπλοῖαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὐτῆ τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὅποῖος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὅποιας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαικῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρριτικός Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφάς (1870 κ. ἔ.), αἱ ὅποια ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηναίων, ὅπου ἀνεκάλυψε βασιλικοὺς τάφους (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἤτοι ὄπλα, σκευή, κοσμήματα, διάφορα κομποτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κτερίσματα. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἶθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πολυζήσου, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηναίων.

Δείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀνακτόρων μὲ θανμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τείχη, ἄλλοι τάφοι θολωτοὶ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θανμάσια αὐτὰ εὐρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔξω εἰς πολυτελεῖς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσσην εὐμάρειαν ἣτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δωριεῖς Ἑλληνας. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἥθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον ἀσθηροὺς πολιτικούς θεσμούς καὶ κύριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὄλονεν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ εἶδη τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπώκησαν εἰς τὰ βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ἀνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερο. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποίησις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, ὅτινες διεξήχθησαν πρὸς κατὰκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διητηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικούς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἥρωϊσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀτετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτεύουσος τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προῦδενεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπιχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἐθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἢ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδύσῃ τοὺς θρύλους τῶν τολμηρῶν θαλασσιῶν ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *ν ὀ σ τ ο ι*, ἦτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ *Ῥ ο δ ὕ σ σ ε ι α*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ῥοδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ῥοδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικάς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικοὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ῥοδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ῥοδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν δλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἠγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταπεινωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ῥοδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἢ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ *ν ὀ σ τ ο υ*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ῥοδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κόμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὀμηρος ἐγενήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἡ Ἴος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρόνον μῆτηρ του ἦτο ἡ Κριθηίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίωv, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχε ἦδη πρὸ αὐτοῦ ὠρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαὶ αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωριζόντες, οἱ ὅποιοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀτετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθανωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ἐπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠδ-ξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τεραπῆν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπων καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικήν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἁοιδοὶ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς αὐλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον τῶν ἦτο νὰ ποιικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων τῶν ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἁοιδὸς « ἀν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικούς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ μὲ θεομήνῃ καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὅμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικήν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ρ α ψ δ ο ἰ¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργάνου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραψωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραψωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχοθεσίαν, ἠδύνατο νὰ διαφορθεμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν θεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν ραψωδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἦδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βου π.Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμολογῶντα μικρὰ ἔπη (ράβδον = συναρμολῶ + ῥῆδη).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφὴν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὅμηρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὅμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφιδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφιδίαι τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαῖα γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσεΐας μὲ μικρά.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Επισημαίνεται ότι η παρούσα έκθεση είναι η πρώτη που εκδίδεται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και αποτελεί σημαντικό βήμα στην προσπάθεια για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η έκθεση περιλαμβάνει μια σειρά από προτάσεις που αφορούν στην οργάνωση, στην υλοποίηση και στην αξιολόγηση της εκπαίδευσης. Οι προτάσεις αυτές είναι:

1. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

2. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

3. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

4. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

5. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

6. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

7. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

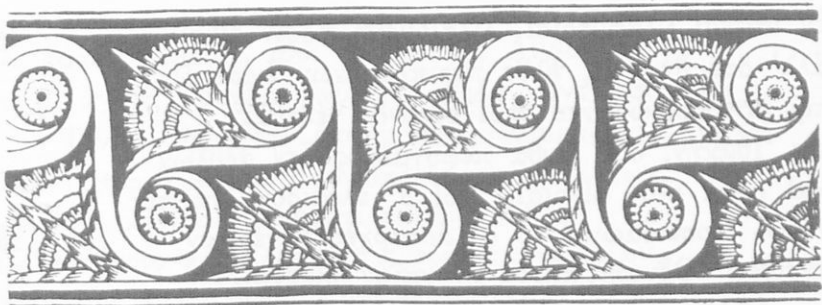
8. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

9. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

10. Η δημιουργία ενός κεντρικού φορέα για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έχει ως αρμόδια οργάνωση το ΙΕΠ.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί το πρώτο βήμα στην προσπάθεια για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η έκθεση περιλαμβάνει μια σειρά από προτάσεις που αφορούν στην οργάνωση, στην υλοποίηση και στην αξιολόγηση της εκπαίδευσης. Οι προτάσεις αυτές είναι:

Ποικιλόχρωμος διακόσμησης Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεᾶ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. 10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεγρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψῶ δῖα θεάων

2

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἤλθε περιπλομένων ἑνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἴθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενέαινεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροοὶ ἦσαν.

**Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανεῖλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.**

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοι,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ δ' γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηΐδα·
 «ὦ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόνον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόνον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἐρμείαν πέμψαντες, εὐσχοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσειται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὅππότε' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἦς ἰμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν ».

Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων, 45
 καὶ λίην κεῖνός γε εἰκότι κεῖται ὀλέθρῳ·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἄμφ' Ὀδυσῆι δαΐφρονι δαίεται ἦτορ,
 δυσμόρῳ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἀπο πῆματα πάσχει
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης. 50
 νῆσος δεινδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἰ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει, 55
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι
 ἦς γαίης θανέειν ἰμείρεται, οὐδέ νυ σοὶ περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς 60
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ ῥέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσσαο, Ζεῦ ; »
 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 « Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην, 65
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαιήοχος ἀσχελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
 ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον 70
 πᾶσιν Κυκλώπεσσι. 71
 ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων 74

οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη: 80
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
 νῆσον ἐς Ὠγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἴπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος, ὡς κε νήηται·
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκην δ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μαῖλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομῶντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἦν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν ».

**Ἡ Ἀθηναῖα ὑπὸ μορφήν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύς.**

ὦς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· 96
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμπιοι καρήνων ἀίξασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσσεύς,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστήρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάραιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὐς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ δατεῦντο.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὁσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἷ ποθεν ἐλθὼν 115
 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἴσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθὺς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρῃσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

«Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι, φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χρή».

Ὡς εἰπὼν ἠγεῖθ', ἡ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἐντοσθεν εὐξόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λῖτα πετάσας, 130
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ἦεν.
 πὰρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἡδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόω ἐπέχευε φέρουσα
 καλῆ χρυσείη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

- σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρός δέ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αείρας 141
 παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεῦων.
 Ἔς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δέ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
 σῖτον δέ δμωαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δέ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεῖδεν. 155
 Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 «Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἶπω ;
 τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδή,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὐ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν' ἀλὶ κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδὲ τις ἡμῖν
 θαλπωρὴ, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἡμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἶπε καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆς ; 170

ὄπποιῆς τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' ἐὺ εἰδῶ,
 ἤε νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρώϊός ἐσσι 175
 ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφο, ἦν ἀνθρώπων».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιόλοιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὦδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον·
 νηῦς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλῆος, 185
 ἐν λιμένι Ῥεῖθρφ ὑπὸ Νηίῳ ὕληντι.
 ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώιοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἴ περ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβῃσιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἴνοπέδιοι.
 νῦν δ' ἤλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπίδημιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρέι πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόωσ' ἀέχοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω,

οὔτε τι μάντις ἔων οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
 οὔ τοι ἔτι δηρόν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν.
 φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῦ τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνῳ, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος ».

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηναῖς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 « Τοιγάρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
 οὐκ οἶδ' οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
 νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις » 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἔπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
 εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
 ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὀρώων, ὅς τις πινυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα· 230

« Ξεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλάξ,
μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων

ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·

νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιόωντες,

οἳ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235

ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὧδ' ἀκαχοίμην,

εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,

ἢ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.

τῶ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,

ἠδὲ κε καὶ ὧ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240

νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·

οἴχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε

κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω

οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.

ὅσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,

ἠδ' ὅσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,

τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.

ἢ δ' οὐτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτὴν

ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250

οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηύδα Παλλὰς Ἀθήνη·

« ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος

δεύη, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χειῖρας ἐφείη.

εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν 255

σταίῃ, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,

τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα

οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,

ἐξ Ἐφύργης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο—

ὄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θοῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἑμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἔὼν μνηστῆρσιν ὀμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἢ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅππως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὖριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἤρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἴ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι, 275
 ἄψ ἴτω ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῶ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν ἢ ὅσων ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἔλθε καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἔόντος,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦαι καί ἐπὶ κτέρα κτερεῖξαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
 κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμφαδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἔσσι.
 ἦ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλόν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσο', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοῆν κατελεύσομαι ἤδη
 ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλόωσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων ». 305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 « Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὥς τε πατὴρ ᾧ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ, 310
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῶ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσι ».

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιχαιόμενόν περ ὁδοῖο. 315
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτὶς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλόν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὥς ἀνόπαια διέπτατο· τῶ δ' ἐνὶ θυμῶ 320
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἑ πατρὸς

μαλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
 θάμβησεν κατὰ θυμόν· ὄισατο γὰρ θεὸν εἶναι.
 αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φώς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνισις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰοιδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῆ 325
 ἦρατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
 λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
 τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
 κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσετο οἷο δόμοιο, 330
 οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
 ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
 στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
 ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
 ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη. 335
 δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηΰδα θεῖον αἰοιδόν·

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,
 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδί·
 τῶν ἔν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῆ
 οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς 340
 λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
 τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
 τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
 ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα· 345
 « Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήηρον αἰοιδόν
 τέρπειν ὄπη οἱ νόος ὕρνυται ; οὐ νύ τ' αἰοιδὸ
 αἴτιοι, ἀλλὰ ποθὶ Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
 ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰεΐδειν· 350
 τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἱστόν τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ·
 ἐς δ' ὑπερῷ ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶ
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἡδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλῃ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς τοῦ ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάροος, τὸ ὅποῖον ἔκαμεν ἐντόποισιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρότως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφάντασθησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολοιθούμενος ἀπὸ δύο κύνας. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θῶκον τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὀρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὀμήγηριν. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεὺς, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν ἀθιυρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

τως ἐξήτησε νὰ τοῦ δοθῆ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ὑπὲρ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεῶς. Μὲ πολλὴν ὁμως αὐθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄφιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μετὰ ἡμέρας ἑξήκοντα ἐταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

γ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοιοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, πλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδωτὴς καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεᾶ καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαιάμαχος ἤρως, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἰλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.]

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θαυμασίους ἵππους, οἱ ὁποῖοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἡ Ἀθηναῖα — προφασισζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

[Ἐξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠνοιχθή εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλοπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολλὴ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτεύα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεφαν ἀπὸ τὸ Ἰλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεύς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουσιν. Ὃταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήροχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηναῖς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεῶς.]

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψούς.

[1 - 28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψῶ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τὰ τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος, ὡς κε νένηται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὁ γ' ἐπὶ σχεδῆς πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἡματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἵκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθειοι γεγάασιν,
 οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὧς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλισ ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἷ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν.
 ὧς γὰρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

«Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.

αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν
 ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.

εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.

Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντω·

σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρω ὄρνιθι εἰοικώς,

ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλως ἀτρυγέτοιο

ἰχθύς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμη·

τῷ ἵκελος πολέεσσιν ὀχθήσατο κύμασιν Ἐρμῆς.

ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν,

ἐνθ' ἐκ πόντου βᾶς ἰοειδέος ἠπειρόνδε

ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ

ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἐνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.

πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμη

κέδρου τ' εὐκεάτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει

δαιομένων· ἠ δ' ἐνδον ἀοιδιάσουσ' ὀπί καλῇ

ἰστόν ἐποιοχόμενη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαιεν.

ὔλη δὲ σπέος ἀμφὶ περφυκεὶ τηλεθώωσα,

κλήθρη τ' αἰγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.

ἐνθα δὲ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο,

σκῶπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
εἰνάλιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.

ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
ἡμερίς ἠβώωσα, τεθήλει δὲ σταφυλησι.

κρήναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῶ, 70
πλησίαι ἀλλήλων τετραμμένοι ἄλλυδις ἄλλη.

ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
θήλειον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
θήησαιτο ἰδὼν καὶ τερφθεῖη φρεσὶν ἦσιν.

ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης. 75
αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θηήσατο θυμῶ,

αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὺ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων.

οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. 80

οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,

δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.

Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων, 85
ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·

« Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίξεις.

αὔδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. 90

ἀλλ' ἔπειο προτέρω, ἵνα τοι πὰρ ξείνια θείω ».

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.

αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης. 95
αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἔδωδῆ,

καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλεαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἰερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πῶς ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι οἰζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἷ ἄστου πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅττι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαίαν » 115

᾽Ο Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

᾽Ως ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 148
 ἦ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια Νύμφη
 ἦι, ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον· οὐδέ ποτ' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε Νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη 155
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ·
 ἦματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δόκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη προσεφώνεε διὰ θεάων·
 « Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο γαλκῶ

εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑψοῦ, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 κὺτάρ ἐγὼ σῖτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν 165
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἅ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἵματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὔρον ὄπισθεν,
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκῃαι,
 αἴ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἳ μιν φέρτεροί εἰσι νοῆσαι τε κρῆναί τε ».

Ὡς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μῆδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἧ με κέλεαι σχεδίῃ περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἴσαι 175
 ὠκύποροι περώωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι οέθεν σχεδίδης ἐπιβαίην,
 εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μὴ τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεζεν ἔπος τ' ἔφατ' ἕκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἦ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσί καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος 185
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μὴ τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσπ' ἂν ἐμοί περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειώ τόνον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεγήμων ».

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

Ἴζον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
'Ερμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδῆν,
ἔσθειν καὶ πίνειν, οἶα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτὴ δ' ἀντίον Ἴζεν Ὀδυσσεύος θείοιο,

τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαι καὶ νέκταρ ἔθηκον.
οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Κλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205

εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κῆδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμειρόμενός περ ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210

οὐ μὲν θην κείνης γε χερεῖων· εὐχομαι εἶναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πως οὐδὲ ἔοικεν
θηητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Πόντα θεά, μὴ μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215

πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω·
ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι· 220

εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἐχὼν ταλαπενθέα θυμόν·
ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κύμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένῃν, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ᾠδή-
γησε τὸν Ὀδυσσεύα εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύ-
ψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὴν σχε-
δίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε νὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν
στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἀπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύως.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου δῖα Καλυψώ,
εἵματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα
ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δέ καὶ ἤα
χωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
οὔρον δὲ προέηκεν ἀπτήμονά τε λιαρὸν τε.
γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία δίος Ὀδυσσεύς.
αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνήντων 270
ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν
Πηλιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὀψὲ δύοντα Βοώτην
Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄραξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει,
οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο· 275
τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψώ, δῖα θεάων,
ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορευῶν,
ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιοέοντα
γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέι πόντῳ.
Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπίων ἀνίων κρείων ἐνοσίχθων
τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
πόντον ἐπιπλῶν. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσσι ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πειῖραρ οἰζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος».

290

Ὡς εἰπὼν συναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λυτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν·

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται :

δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν, 300

ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.

οἴοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων· νῦν μοι σῶς αιπὺς ὄλεθρος. 305

τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ τότε ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.

ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἦματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέρριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι. 310

τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἀλῶναι».

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.

τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ 315
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἰστὸν ἔαξεν

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντω.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὄρμηϊ· 320
 εἴματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 ὄψε δὲ δὴ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.
 ἀλλ' οὐδ' ὧς σχεδὴς ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβει' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζε τέλος θανάτου ἀλειίνων.
 τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὧς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὧς τὴν ἄμ πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὖρος Ζεφύρω εἴξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἶδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα,
 νῦν δ' ἄλως ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴζε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

«Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλᾳ περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῆ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὶν χεῖρεςσιν ἐφάψαι ἠπείροιο,
 ἄψ ἀπολυοάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ εἰκυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«ὦ μοι ἐγὼ, μή τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὔτε
 ἀθανάτων, ὅ τέ με σχεδῆς ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσοιμ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
 αὐτὰρ ἐπὶν δὴ μοι σχεδῆν διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξοιμ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἴσος ὁ ταῦθ' ὄρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὄρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὡς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠίων θημῶνα τινάξῃ

καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλῃ·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἔππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἐξαπέδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἶδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

« Οὔτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλόω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήῃς »

ἄλλ' οὐδ' ὡς σε ἔοιπα ὀνόσσεοθαι κακότητος ».

Ἔως ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλιτρίχας ἵππους, 380
ἵκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔαοιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ᾤρσε δ' ἐπὶ κραϊπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦρος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλειεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήνευσεν ἠὲ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἄλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἦ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσεν πράγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὄρητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηντημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἅ π ν ε υ σ τ ο ς καὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ θίγῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεμνον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἔμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ζ

Ἔως ὃ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνω καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
 οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
 ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηγορούντων,
 οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
 ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
 εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστάων,
 ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
 καὶ νηὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας.
 ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς "Αἰδόσδε βεβήκει,
 'Αλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἀπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιώσα.
 βῆ δ' ἵμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἐνὶ κούρῃ
 κοιμᾶτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
 Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 παρ δὲ δὺ ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἀπο κάλλος ἔχουσαι,
 σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
 Ἡ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης,
 στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
 εἰδομένη κούρῃ ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
 ἣ οἱ ὀμηλικίῃ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
 τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὤδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ ;
 εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
 σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα γρῆ καλὰ μὲν αὐτὴν
 ἐνυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἀγωνται.
 ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
 ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατῆρ καὶ πότνια μήτηρ.

ἄλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφι·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύναει, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·
 ἦδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἄλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσαι, ἥ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ὦδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσι
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόλῃος». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὧς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι· οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἶθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκῆ δ' ἐπιδέδρομεν αἰγλή· 45
 τῶ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἔνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μετὰ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἥ μιν ἔγειρε
 Ναυσικᾶαν εὐπέπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἔν' ἀγγείλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κυχῆσατο δ' ἔνδον ἐόντας·
 ἥ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῶ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοὺς βασιλῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλεον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἥ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπε·

« Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῶ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἔοντα 60
 βουλάς βουλευεῖν καθαρὰ χροῦ εἴματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἷες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὴ ὀπυῖοντες, τρεῖς δ' ἤθεοι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 «Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομηῆσαι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθω·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχε· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 «Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὕπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρειν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν εὐξέστω ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κλιστῇ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσετ' ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἦρος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἦ δ' ἔλαβεν μᾶστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μᾶστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.
 Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύροεν μάλα περ ῥυπτόωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρῶγειν ἄγρωστιν μελιηδέα· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἶματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἤχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95

αἶ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίω
 δεῖπνον ἐπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἶματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν ὀμωαί τε καὶ αὐτή,
 σφαίρη ταὶ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικᾶ λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.

οἷη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋῆγον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 τῆ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἄγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασῶν δ' ὑπὲρ ἣ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ῥεῖᾶ τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὡς ἦ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζευξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἶματα καλά,
 ἔνθ' αὐτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροίτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιτο
 σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἶ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐζόμενος δ' ὠρμᾶινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·

«ὦ μοι ἐγώ, τέων αὐτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἷ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεοῦδης ;

ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτή·

νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὄρεων αἰπεινὰ κάρηνα

καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πισεα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ;

125

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ».

126

Βῆ δ' ἴμεν ὥς τε λέων ὄρεσίτροφος ἀλλὶ πεποιθώς,

130

ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὅσσε

δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ οἴεσσι

ἢ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ

μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·

135

ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλε

μίξεσθαι γυμνός περ ἐών· χρεῖώ γάρ ἴκανεν.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,

τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προύχουσας·

οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῇ γάρ Ἀθήνη

140

θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων.

στῆ δ' ἄντα σχομένη· ὁ δὲ μερμηρίζεν Ὀδυσσεύς,

ἦ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρη,

ἦ αὐτως ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μειλίχοισι

λίσσοιτ', εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.

145

ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι

λίσσεσθαι ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μειλίχοισι,

μή οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσσαιτο φρένα κούρη.

αὐτίχα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον·

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεὸς νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;

εἰ μὲν τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

150

Ἄρτεμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μεγάλοιο,

εἶδός τε μέγεθός τε φυὴν τ' ἄγχιστα εἴσκω·

εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,

τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἶκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δῆλῳ δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἤλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἣ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὡς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης,
 ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδία δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 γχιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἶνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραίπναί τε θυέλλαι
 νήσου ἀπ' Ὠκυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν· οὐ γάρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γάρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δέ ράκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἴλυμα σπεύρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γάρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἣ ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχχτον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοὶ ». 185

Τὸν δ' αὖ Νηυσικῆα λευκώλενος ἀντίον ἠΰδα·
 «Ἐεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ἄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τὰδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρὴ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσεαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστου δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε».

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ
ὁδηγίαί τῆς Νηυσικῆς πρὸς αὐτόν.**

Ἦ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσε·
 «Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι·
 ἦ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν· 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὁδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρὴ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρῶσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο». 210
 Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κάδ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικάα θυγάτηρ μεγάλητορος Ἀλκινόοιο·
 πάρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἶματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆ ἔν ληκύθῳ ὕγρον ἔλαιον, 215
 ἥνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηῦδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοισιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ
 χρίσομαι· ἦ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν εὐπλοκάμοισι μετελθών ».

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροὰ νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἣ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἄμπεχεν ὤμους, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἄλός χνόον ἀτρυγέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἶματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μεῖζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσανα, κὰδ δὲ κάρητος 230
 οὐλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὡς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε καὶ ὤμοισι. 235
 ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.

δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι μετηῦδα·
 « Κλυτέ με, ἀμφίπολοι λευκῶλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαιήκεσσ' ὅδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

αἶ γάρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν.

ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνω βρῶσίν τε πόσιν τε ».

“Ὡς ἔφαθ', αἶ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο,
πάρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρῶσίν τε πόσιν τε.
ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἔδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικαά λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
εἶματ' ἄρι πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
ζευξεν δ' ἡμιόνους κρατερώωχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
ᾧτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

«Ὀρσοε δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
πατρός ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἐνθα σέ φημι
πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·

ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγροὺς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,

λεπτὴ δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι

εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἐνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἐνθα δὲ νηῶν ὕπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμά.

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270

ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμὰ νεῶν καὶ νῆες εἶσαι,

ἧσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περόωσι θάλασσαν.

τῶν ἀλεεῖνω φῆμιν ἀδευκέα, μή τις ὀπίσσω

μωμεύη· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφιάλοι κατὰ δῆμον·

καὶ νύ τις ὧδ' εἶπησι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικάα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῆ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσατο ἧς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καυτή περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί ».
 ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων, πατὴρ καὶ μητὴρ ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατὴρ ἐμοῖο. 290
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατὴρ ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλωή,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφίχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἵμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρός ἐμοῦ μεγάλητορος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι εἰκότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὅπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὦκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἵκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῆ, 305

ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ιδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμωαὶ δέ οἱ εἶατ' ὄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατὴρ ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὃ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὤς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας 310
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδθαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἐλπωρῆ· τοι ἔπειτα φίλους τ' ιδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον εὐκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ». 315

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάλιστα φαεινῇ
 ἡμιόνους· αἰ δ' ὦκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἰ δ' εὐ μὲν τρώων, εὐ δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἰμάσθλην. 320
 δύσετό τ' ἥελιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἔν' ἄρ' ἔζητο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγалоι·

« Κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
 ῥαιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν ».

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν
 ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκρέπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἐλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίνοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ κ ὸ ν κ υ ἄ ν ο ι ο, ἧτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλομένας μὲ κυανῆν ὑαλομαζαν (βλ. εἰκ. 2.). Χρυσαῖ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄγρουοί οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσῶν καὶ ἄγρουον, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῖ ἐπιπλά καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφανα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκεύη περίτεχνα συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξίσου θαυμαστὸς ἐξετείνεται περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κήπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπῶν, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ α σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσηλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸν λόγον νὰ τὸν ἐλεήσῃ καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἱκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίακων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσε ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὄ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὅλοι αἱ συνήθειες πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ϡ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἀγορὰν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ὕ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰοιδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγοῦδῆσεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραψε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεύς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὅλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγίνεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθήσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγούδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκλίησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωϊς τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν π ο λ υ κ η δ έ α α υ τ ο υ ν ό σ τ ο ν : Ἐπὶ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θυράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολυφήμον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὔρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκον ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἄσκον νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Τότε εξαπελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέαι θέλλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμᾶς, ὅπου νέα φοβερῶτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐχάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῇ ἀποκόψας τὰ προμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκην μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπανάφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ἀδήγησε τὸν Ὀδυσσεᾶ πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἢ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς, κατέφαγον τὰς ἱερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέαι φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν κρηπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασίλισσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασίλεια, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισὶ τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἄλκινῳ Βασιλῆϊ ».

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεά κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὄταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηνᾶ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν πάντοτε τῆς θεᾶς, ἐζήτησεν ἄστυον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῶ Ἐνμαίου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀ-
 νακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶν νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν'
 ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐ-
 τὴν τὸν Εὐμαίον].

Π

Ἄναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[1 - 153. Ὄταν εἰσηλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀ-
 κριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὁμοῦς ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον].

Ἦ ῥα καὶ ὤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' Ἴεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῦο κιῶν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἤικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα,
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἶδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν· 160
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἶδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῦο φόβηθεν.

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρῦσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάρορθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἤδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μῆδ' ἐπίκειυθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὠφέλλε καὶ ἤβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροῖης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.

ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα μὴ θεὸς εἶη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἄλλοιὸς μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἠὲ πάρορθεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρώς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἔσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἴληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρὰ

ἤδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσχεις ;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ἔως ἄρα φωνήσας υἱὸν κύσει, κὰδ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἤκε χαμαῖζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεῖ.
 Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπίθετο δν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαυτίς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλά με δαίμων
 θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω· 195
 οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
 ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθῶν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.
 ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 « Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·
 οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθῶν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205
 ἤλυθον εἰκοστῶ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.
 αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
 ἦ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
 ἄλλοτε μὲν πτωχῶ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὐτε
 ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἶματ' ἔχοντι. 210
 ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι ».

Ἔως ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,
 ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὦρτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἔλεεινὸν ὑπ' ὄφρ' ὄσει δάκρυον εἶβον.
 καί νύ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδ' ἄσος ἠελίοιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἶψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηί σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀίομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καί μ' εὔδοντ' ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλ' ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·
 νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώσωμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235
 ὄφρ' ἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίζας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἀνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240

« ὦ πάτερ, ἧ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χεῖράς τ' αἰχμητῆν ἔμμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστῆρων δ' οὐτ' ἄρ' δεκάς ἀτρεκές οὔτε δύ' οἶαι, 245
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἶσεαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.

ἐκ μὲν Δουλιχίου δῶα καὶ πεντήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστήρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἕασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἕασιν εἰκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἄμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε, δαήμενε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἑόντων,
 μὴ πολύπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σὺ γ', εἰ δύνασαί τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζευ, ὃ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἢ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἢέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τὸν κύναν τοῦ Ἄργου
 (Ἐγγάρματος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Εξαιτίας της απουσίας των στοιχείων που αφορούν
την κατάσταση των υπηρεσιών, η μελέτη βασίστηκε
στον αριθμό των υπηρεσιών που είναι διαθέσιμες
στον χώρο της εκπαίδευσης. Η μελέτη βασίστηκε
στα στοιχεία που είναι διαθέσιμα στα αρχεία της
Υπηρεσίας. Η μελέτη βασίστηκε στα στοιχεία
που είναι διαθέσιμα στα αρχεία της Υπηρεσίας.
Η μελέτη βασίστηκε στα στοιχεία που είναι διαθέσιμα
στα αρχεία της Υπηρεσίας. Η μελέτη βασίστηκε
στα στοιχεία που είναι διαθέσιμα στα αρχεία της
Υπηρεσίας. Η μελέτη βασίστηκε στα στοιχεία
που είναι διαθέσιμα στα αρχεία της Υπηρεσίας.
Η μελέτη βασίστηκε στα στοιχεία που είναι διαθέσιμα
στα αρχεία της Υπηρεσίας. Η μελέτη βασίστηκε
στα στοιχεία που είναι διαθέσιμα στα αρχεία της
Υπηρεσίας. Η μελέτη βασίστηκε στα στοιχεία
που είναι διαθέσιμα στα αρχεία της Υπηρεσίας.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περὶ τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**· προστ. τοῦ **ἐννέπω** = διηγούμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**· ρ. **πλάζομαι** = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (**πόλις** καὶ **πτόλις**). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (**πορθῶ**). — **νόος** = σκέψις, νοοτροπία. — **ὄ** = οὗτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **δν· δς ἢ δν·** κτητ. ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμός** = ψυχὴ, καρδιὰ (**θύω** = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ δν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατάκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφάζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωὴ. — **ἦν·** κτητ. (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (**νόομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὧς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιοῦτοτρόπως. — **οὐδ' ὧς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (**ἑταῖρος**). — **ρύομαι** = σφάζω. — **ἰέμενός περ· καίπερ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. **ἱεμαι** = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἄταστα- λία** = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὀμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. **νη** + **ἔπος** = λόγος). — **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτὰρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (**νόστος** στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῦλθεν ἡ νεωτέρα : **νόστιμος** = γλυκὺς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἦμαρ-ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὁμοίως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμαρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ **νόστον**. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιου σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου **ἀμός** = τίς. πρβλ. οὐδ' **ἀμοῦ**). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ'** τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἀμόθεν**. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : **πλάγχθη, πάθεν, ἴδεν**.

— **Κατάληξις** δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οι-οι** : **σφετέρησι(ν)**, **ἀτασθαλίησι(ν)**, **τοῖσι(ν)**.

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (= ἐντελῶς) **-ῆσθιον**.

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀνωθυμίας : **ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.**

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων κατάληξεων : **ἄστεα, ἄλγεα**.

— **Κατάληξις** τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : **Ἡ-ελίοιο**.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ. : **ὄς ἦ δν** (ἔὸς εἶ) **έόν**).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1-10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιστάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειότερας ἐλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεῦετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (**κοῦραι Διὸς**) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιοτάτον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο **Πιερίδες ἢ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι**. Εὐφύεστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπὶ κλησιν μὲ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῇ. — **ἱερόν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπροστατεῦετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται **ἱερόν πτολίεθρον**. — **Ὑπερίων** : Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους = ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ **Ὑπεριονίδης** — **κατὰ βοῦς ἦσθιον** : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ **Ἡλίου**. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς πεισθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσέως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγάθησεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ámóθεν*. **αἰπύς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἠδὲ** = καὶ. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρή*). — **πότνια** = σεπτὴ, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **δῖος** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. δι-Λατιν. divus - divinus). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρός** = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω - γλύφω*). — **λιλαίομαι** = ἐπιθυμῶ. — **ὁ πόσις - ἰος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. πότ. - πρβλ. πότνια). — **δῆ** = ἤδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων** · *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — **τῶ** = κατὰ τὸ ὁποῖον, δηλ. ἔτος. — **οἶ** = αὐτῶ. — **ἐπεκλώσαντό οἶ** = τοῦ προώρισαν. **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ·στ. 5 νόστος. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος** · *φεύγω* = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἱ ἄεθλοι** = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — **καί** · ἐπιδοτ. = ἀκόμῃ καὶ... — **μετά** = μεταξὺ. — **οἶσι** · *εἰς*. — **ἐλεαίρω** = εὐπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — **νόσφι** = μυχρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές** · ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — **μενεαίνω** = εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπαραβλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — **πάρος** = πρὶν. — **ἦν (ἔην) γαῖαν** = εἰς τὴν γῶραν του.

22 - 27. **μετεκίαθε** · *μετακιάθω* = πηγαίνω πρὸς τινεὺς (*μετακιάθω*, θαμιστ. τοῦ *κίω* = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μυχρὰν (*τηλοῦ*, *τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. τηλέγραφος, τηλεβόλον κλπ.). — **ἔων** = ὦν. — **τοί** · ἀναφ. ἀντων. — **διχθά** · ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίαται** · παθ. παρακμ. ρ. *δαίομαι* = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ πού δύνει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀόρ. α' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀορ.*). — **Ὑπερίων** · 8. — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. *ἄνεμι* (*ἀνά + εἶμι*). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύμακτα. — **ἀρνεῖδς** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἡ δαῖς - δαιτός** = γεῦμα, συμπόσιον

(δαίομαι = χωρίζω. Κυρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμόν). — **παρήμενος** = παρακαθήμενος (ἤμαι = κάθημαι). — **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. — **μέγαρον** = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἤσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλ. πτώσεις : **οὖ, οἶ, ἐ** (αὐτοῦ - ᾧ ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.** τῶ ἐπεκλώσαντο, τοῖ δεδαίεται.

— Παρεμβολή τοῦ ο εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω** : ἀντιῶν (ἀντι-ᾶων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρκειμένου **-αται** : δεδαίεται.

γ) **ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες** : Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικὴν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διασκόρπισε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. — **νύμφη** : Νύμφαι ἦσαν κατώτεραι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ.κ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχὲς μενέαιεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

28 - 43

α) **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — **τοῖσι** = μετὰξὺ αὐτῶν. — **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. **ἀμύμων** = ἀφογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — **ῥά** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτὸς** = ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστὸς (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κτεν- και κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. *Ἔπ- εἰ- πεῖν*). — μετηύδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσην εὐκολίαν ! — νύ(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ - μόρος = θάνατος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι · ἀπαρέμφ. τοῦ εἰμί. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — και αὐτοί = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν · στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ - μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἀθρ.α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστή = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλινοστώ). — εἰδώς· μετχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὄλεθρος · 11. — πρὸ = προηγουμένως. — οἱ· 17. — εὐσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὀξυδερκής (εὐ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἄκοιτις · συνών. τοῦ ἄλοχος (ἀθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἄν ἡβήσῃ = ὅταν ἀνδρωθῇ. — ἰμείρεται · ὑποτακτ. ἄορ. ρ. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἔδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγαθὰ φρονέων· ἐναντ. μετχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέτισε· ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κακὸν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι : ἔμμεναι (ἔσμεν (αι)).

— Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : Ἀτρεΐδαο, Ὁρέσταο.

— Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : Ἐομείας ἀντὶ Ἐομέας.

— Ἐγγλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνότεροι

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς πλειοτέρας ἐποχάς. — **Αἰγίσθιοι, τὸν ῥ' ἔκταν' Ὀρέστης**: Τὸ οἰκογενειακὸν δρᾶμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῇ, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μετὰ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θεοῦ του καὶ, ὅτε ἠδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α.) **ἀμείβομαι τινα** = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπιθετὸν τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὀπ- ὄψις, ὄφομαι). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων. — **καὶ λίην... ὀλέθρω** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: *κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην εἰοικῶτι. — κεῖται ὀλέθρω* = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὀλεθρον. — **εἰοικῶς** = ὁ ἀρμόζων. — **ὡς** = οὕτως· δεικτικόν. — **ὄστις** = ὅστις. — **ῥέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — **δαίφρων** = συνετός. — **δαίωμαί** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἦτορ** = ἡ καρδία. — **δύσμορος** = καχότυχος (δύσ+ μόρος 34). — **δηθά**, δὴν = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περιρύτος, πού βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ᾄθι** = ὄπου. — **ᾄμφαλός** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κατοικία. — **ναίω** = κατοικῶ (ναός). — **ὀλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (ὀλόος = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος - πάθος). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτός** = ὁ ἴδιος, μόνος του. — **μακρός** = ὑψηλός. — **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — **δύστηνος** = δυστυχής. — **κατερύκω** · 14. — **αἰμύλιος** (καὶ αἰμύλος) = γλυκός. — **θέλγει** · ἀποπειρατ. ἐνέστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύῃ. — **ἐπιλήσεται** · μέλλων τοῦ λήθομαι = λησμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ λαιθάνω). — **αὐτάρ** · 9. — **ἴεμαι** · 6. — **ἀποθρῶ-**

σχω = ἀνέρχομαι (θρώσχω = πηδῶ). — **νοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ἰμείρεται** · 41. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κόμπηται, συγκινεῖται. — **ἦτορ** · 48: — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλακίς σημασίαν κτῆτ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ** · 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινι. Ἀντικείμεν. τοῦ χαρίζετο : **τ(οι)** = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ἱερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ τε** = εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσασα** · *ὠδυσάμην* = ὠργίσθην ἀντικμ. τὸ οἶ.

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ **σ** καὶ **τ** ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : **τοι** - **σοι** (πρβλ. Λατιν. tu-tibi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὐς** : - **ῆος** (-έως), - **ῆι** (-έι), - **ῆα** (-έα) : Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς - **αο** : *ὠδυσάμην* - *ὠδύασο*.

— Ἡ ἀντωνυμία *ἐκεῖνος* ἄνευ τοῦ **ε** : **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ *Κρονίων* ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἄρχων τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβλαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἔδρυσε ἰδικόν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα** : Ἡ Ἀθηνᾶ τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψούσ. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἧτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπως δὴποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἴονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βάρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψήλους κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθηρος ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὁμοῦ καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνεγκύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σκηνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἕκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις «παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν», «Ἀργείων παρὰ νηυσὶ».

63 - 79

α) **ἀπαμείβομαι**· ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.—**προσέφη**· ἀντικμ.: τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν.—**νεφεληγερέτα** = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (νεφέλη + ἀγείρω = συναθροίζω).—**τὸ ἔρκος** = φραγμὸς· μτφ. ἔρκος ὀδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολιορκία).—**ἔπειτα** = ὕστερα ἀπὸ ἄλλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.—**πῶς ἂν λαθοίμην**· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω.—**περὶ - ἐστὶ**· περιέιμι = ὑπερέχω.—**νόον**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—**περὶ-ἔδωκε** = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν.—**ἱρὰ· ἱερά** = θυσίαι.—**τοί**· 23.—**γαιήχοχος** = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα + ἔχω).—**ἀσκελές**· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνος (ρίζ. σκελ-σκλη - σκελετός, σκληρός).—**Κύκλωπος**· γεν. τῆς αἰτίας.—**χολοῦμαι** = εἶμαι ὠργισμένος (χόλος = ὀργή).—**ἀλάωσεν** = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στερήσεως σημαντικόν.—**ἀντίθεος**· 21.—**δοῦ** = οὐ.—**ἐκ τοῦ** = ἕκτοτε.—**ἐνοσίχθων** = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθών = γῆ).—**οὐ τι** = οὐδόλως.—**πλάζω** = κάμνω νὰ πλανᾶται (πλάζομαι· 2).—**πατρὶς αἴη** = πατρικὴ γῆ.—**ἄγετε**· παρακλεουσμ. = ἐμπρός, ἐλάτε.—**οἶδε** = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί.—**περὶ-φράζομαι τι** = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τίνος.—**νόστον**· ἀορίστως = ἕνα τρόπον ἐπανόδου.—**ὄπως ἔλθῃσι** = ὥστε νὰ ἐπανελθῇ.—**μεθίημι** = ἀφίνω, παραιτοῦμαι.—**χόλος** = ὀργή· 69.—**οὐ τι**· 75.—**μὲν** = βεβχίως (μῆν).—**ἀντία** = ἀντιθέτως.—**ἀέκητι** = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ + ἐκών).—**ἐριδαίνω** = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν.—**οἶος**· 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς **-α** (-ας -ης) : νεφεληγερέτα· (πρβλ. τὰ λατιν. α' κλίση. nauta, poeta).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. **-μεν** (-ειν) ἐριδαινόμεν·

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ **αἰεί** : αἰεῖ.

γ) **νεφεληγερέτα**: 'Ο "Ομηρος αποδίδει εις τούς θεούς επίθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον **νεφεληγερέτα** εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: **γαίηροχος, ἐνοσίχθων**. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἣ ὁποῖα χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ ἐνοσίχθων ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος**: 'Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ ι τῆς Ὀδυσσεΐας.

80 - 95

α) εἰ μὲν δὴ = ἐάν πράγματι. — **φίλον (ἐστὶ)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται. — **νοστήσαι**· ἐπέξῃγ. τοῦ τοῦτο. — **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. **δαΐφρων** 48). — **δνδε δόμενθε** = εἰς τὸ σπίτι του. — **δόμενος** = οἶκος, σπίτι (**δέμω** = κτίζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφόντης**· 38. — **ὄτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ **ὄτρύνω** = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ. — **ὄφρα** = ἕνεκ. — **εὐπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (**νη** - ἁμαρτάνω). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον**· ἐπέξῃγ. τοῦ **βουλή**. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων με καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (**ρίζ. ταλα** - **τλη** + **φρήν**). — **κε(ν)**· τὸ δυνατ. ἢ τὸ ἀοριστολ. ἄν. — **ἐγὼν** = ἐγώ. — **ἐσελεύσομαι**· μέλλων τοῦ εἰσερχομαι. — **οἶ**· δοτ. κτητ. **οἶ υἱόν** = τὸν υἱόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγεῖρα· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θείω**· θῶ. — **ἀγορή** = συνέλευσις (ἀγείρω, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**). — **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλὴ. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύσῃ Ἄφρ. τοῦ ἀπόφῃμι. — **οἶ**· δοτ. ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα (**εἴλω** = στρέφω + **πούς**). — **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς με καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: **βόδια στεφανοκέρατα**. **ἡμαθόεις** = ἀμμόδης (ἄμαθος - ἄμμος). — **πευσόμενον**· μέλλων τοῦ πενθάνομαι, μτχ. τελ. — **ἠδέ**· 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα. —

έσθλός = άγαθός. — **μίν... έχησιν**· ύποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ άντικ. τὸ μιν : διὰ τὸ νὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ανθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ένικοῦ τῆς άντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μίν** (αὐτὸν -ήν -ό).

— Κατάληξις άρχαιοτέρα γ' προσ. ένεστῶτος ύποτακτ. — **ησι** : έχησι, έλθησι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν άντωνυμίαν έγώ : **έγών** :

γ) **'Ωγυγίη** : 'Ως έπίθετον ἢ λ. ώγύγιος σημαίνει πικλιότατος. 'Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ 'Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς 'Οδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ 'Οδυσσεὺς μετ' οὐριον άνεμον έταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἔως ὅτου άντικύρσῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **άγορή** : 'Ἦδη ἀπὸ τῶν προΐστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' 'Ελλῆσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς έκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ εκφράζῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : 'Ἡ διατήρησις μακρῶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ελληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ιστορικοὺς χρόνους εξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν 'Ιθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος 'Οδυσσεΰς, τὴν Πηνελόπην. 'Εν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ 'Οδυσσεΰς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς** : 'Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ 'Ομηρος παριστᾷ μετ' αὐτὰ ἔπιθετα αὐτὰ τὸ έκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : 'Αρχαῖον κράτος, εἰς τὸ ὅποῖον ἔβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ άνέκτησε τὴν σύζυγόν του 'Ελένην, ἀρπαγεῖσάν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — **Πύλος** : 'Ἦτο τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρων ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οικογενείας του. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν 'Ηλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. 'Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ιστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ 'Αλφειοῦ.

α) 96 - 113. ὥς· δεικτ. 6.— ὥς εἰπούσα = μετὰ τοὺς λόγους αὐ-
 τούς.— ἐδήσατο· ρ. δέομαι-οὔμαι = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. δέω-
 δῶ.— βῆ-κατὰ = κατέβη.— τὸ κάρηνον = κορυφή (κάρη· 90).— αἰ-
 ξασα· ρ. αἰσσω = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἰξ). — δῆμος = ἡ κx-
 τοικουμένη περιοχὴ μιᾶς χώρας, ἢ πόλις. — ὁ οὐδός = τὸ κατώφλιον.—
 ἔχω = κρατῶ. — ἔγχος = δόρυ. — εἶδομαι = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλ-
 λην μορφήν, φαίνομαι ὥς... ἡγήτωρ = ἡγεμών. — ἄρα = φυσικά· διότι
 ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ
 Ὀδυσσέως.— ἀγήνωρ = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄγαν + ἀγήρ).— ἔπειτα
 = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — πεσσοὶ = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια πιχιγι-
 δίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμκ. — προπάροιθε(ν) =
 ἐμπρός.— ἡμενοὶ = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — ἡ ῥινός = τὸ δέρμκ,
 ἢ προβειά. — ὄτρηρός = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.—
 μίσγω = ἀναμειγνύω. — κρητήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ
 ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννυμι, κρᾶσις, κρᾶμα).— αὐτε
 = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. — πολύτρητος = μὲ πολλὰς τρυπες,
 πορώδης.— νίζω = πλύνω.— πρότιθεν = παρέθετον.— δατέομαι = μοι-
 ράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ δαίομαι 23,48).

114 - 124. πολὺ πρῶτος = πρῶτος, πρῶτος. — θεοειδής = θεό-
 μορφος· ἐπίθ. ὠρκίων θνητῶν. — ἦσιο· ἦμαι = κάθημαι. — τετιημένος
 = λυπημένος (τετήμαι). — φίλον ἦτορ· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημεσ. ἴδε
 60. — ὄσσομαι = βλέπω (ὄσσε = ὄφθαλμοί, Λατιν. oculus), ὄσσομαι
 ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — ἐσθλός· 95. — εἶ ποθεν ἐλθῶν
 = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουσι
 εὐχὴν τοῦ Τηλ. — μνηστήρων τῶν μὲν = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.—
 σκέδασις = διασκορπισμός (σκεδάννυμι).— σκέδασιν θεῖη· περίφρ. =
 νὰ ἐπιτύχῃ τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστήρας.
 — δώματα = ἀνάκτορα. — τιμῆ = ἀξίωμκ. — οἰσιν· κτητ. — ἀνάσ-
 σω = βασιλεύω, κυβερνῶ. — τὰ φρονέων = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς
 σκέψεις.— μεθήμενος = καθήμενος μεταξὺ. — εἰσορῶ = βλέπω.— ἰθύς
 = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — νεμεσῶμαι = ἀγανακτῶ (νέμεσις = δικαία
 ἀγανάκτησις). — δηθά· 49. — ἐφεστάμεν = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ.
 ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — ἔλε· εἶλε = ἔπιασε, ρ.
 αἰρῶ. — δεξιτερὸς = δεξιὸς (Λατ. dexter). — ἐδέξατο = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μετὰ τὴν ὁποίαν ἐκστομιζόνται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενοῦμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὅττεο· ὅτου = οὐτινος. — ὅττεό σε χρὴ = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντὶ ο Οὐλυμπτος - Ὀλυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρκατ. -εν (-εσαν) : προτίθεν (πρὸ(ε)τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν εἰ ἀντὶ ε : ξείνος (ξένος).

— Συναίρεσις ε + ο εἰς εὔ : δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀνωνομίας : ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εαι : φιλήσει (φιλήση), μυθήσει (μυθήση).

Ἰωνικὸν η ἀντὶ α : κρητήρ (κρατήρ).

— ἔς : Ἰων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) πρόθυρον : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλὴν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρκειοῦ Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἐφθάνε τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοάν ὡς πρόπυλον, τὴν λεγομένην αἰθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγγεντρῶσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίωνων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἐνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὀροφή ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὀπαῖον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπιθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαιμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — χάλκεον ἔγχος : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθὼς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολύ μαλκχόν. *Έγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
 κους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος
 (κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπή-
 γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποίει. — **Τάφος :**
 Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
 καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανῆσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
 πειραταί. — **πεσσοί :** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρι-
 κούς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ
 ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου,
 ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες :** Πι-
 θικῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων
 καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκόν τοῦ Ὀδυσσεύς. — **κῆρυκες :** Ἐπίσημοι θεράποντες
 τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον :**
 Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ
 ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
 τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119 - 124
 ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς
 ὀμηρικοὺς χρόνους.

125 - 143

ὤς. 96. — **ἠγείτο** = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσχαγγῆ τὸν ξένον. —
ἔσπετο ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — **ὄτε δὴ** = ὅτε πλέον. — **ῥα** = φυ-
 σικά. — **ἔσαν** · 12. — **δόμος** · 83. — **μακρός** · 54. — **δουροδόκη** = θήκη
 τῶν δοράτων (*δοῦρον* + *δέχομαι*). — **εὐξοος** = ὁ τελείως λελασμένος,
 στυλινός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — **ταλασίφρων** · 87. —
εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἐλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — **ὑπὸ** = ὑποκάτω. —
λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα
 (μόνον δοτ. τῆ *λιτί* καὶ αἰτ. τὴν *λίτα*). — **πετάσσας** ρ. *πετάννυμι*
 = ἀπλώνω. — **καλὸν δαιδάλεον** · προσδιορ. *θρόνον*. — **δαιδάλεος** = τε-
 χνικὰ στολισμένος (*Δαίδαλος*). — **ὁ θρῆνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
 δια. — **πάρ** · **παρά** = πλησίον. — **ὁ κλισμός** = κάθισμα χαμηλότερον
 τοῦ θρόνου (*κλίνω*). — **ποικίλος** · πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλου-
 μιστός. — **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν. — **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι.— ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος.— ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω.— ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης.— μετελθών = εὐρεθείς μεταξύ.— μίν· 95.— ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος.— ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω).— ἀμφίπολος = θαραπαινίς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περί τι).— προχόω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἡ πρόχος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προσέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6).— ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος.— νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά. . .— τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω.— ξεστός = γυαλισμένος.— σῖτος = ἄρτος.— ταμίη = θαραπαινίς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή.— ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι).— κρεῖων = κρεάτων (κρεῶν - κρεῶν).— πίνακες = πινάκια.— αἰίρω = σηκώνω, μεταφέρω.— σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν).— κύπελλον = ποτήριον.— θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών).— ἐπώχето = ἤρχετο κατὰ δικλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπικναλαμβυνομένης.— οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζεται μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον.— δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχίριxa οὔτε πηρούνια.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου (σκευή καὶ ἐπιπλα,), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγήνωρ· 106.— ἔπειτα = ἀκολούθως.— ἐξείης = κατὰ σειρὰν (ἔχομαι).— ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις.— ἡ δμωῆ = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω).— παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(παρανηεω και παρανηνέω = σωρεύω πλησίον).— **κάνεον** = κλαθάκι του ψωμιού. — **ὁ κούρος** = νεαρός ἀνὴρ, παλληκάρι (θηλ. ἡ κούρη = κόρη). — **ἐπιστέφομαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (ὀνίημι = ὠφελῶ).— **ιάλλω** = ἀπλώνω.— **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. ἐδ. - ἐσθίω, ἐδώδιμος Λατ. edo).— **ἐξ ἔντο** = ἀπέβελον (ρ. ἴημι = ἀποβάλλω).— **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις.— **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι.— **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα.— **μολπή** = ἄσμα (μέλπω).— **ἡ ὄρηστὺς-ύος** = χορός.— **ἀναθήματα** = ἀπαράιτητα συμπληρώματα.— **δαῖς-δαιτός**· 26.— **ἐν χερσὶ... Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου.— **ῥά** = βεβάζως.— **αἶδω** = ψάλλω.— **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν.— **ἦ τοι** = τῷ ὄντι.— **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα.— **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε...— **καλόν**· ἐπίρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **ἔρος** (ἔρωσις).
— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄιδω : **αἶδω**.

γ) **δμωαί** : δμωαὶ ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δουλαὶ καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαίτεραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὀμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ὠδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοὶ αἰδοῖ, ὡς ἐδῶ ὁ Φήμιος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας με ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ αἰδοὺς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσύτερα εἰς εἰσαγωγὴν).— **κιθάριν περικαλλέα** : Ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγξ ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου περικαλλέα.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**· 44.— **ἄγχι** = πλησίον.— **πευθοῖατο - πεύθοιντο**· ρ. πεύθομαι = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (πυνθάνομαι - πεύσομαι).

ἡ καὶ = μήπως καί. . . — νεμεσῶμαι = θυμῶνω, προσβάλλομαι
 πρβλ. 119. — ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ, τι θά σοῦ εἶπῶ. — κεν· τὸ ἀορι-
 στολογ. ἄν. — μέλει 151. — ῥεῖα = εὐκόλα πράγματα (ῥήϊδια, ῥά-
 δια). — βίσιος = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βιός. — νήποιον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί. — ἔδω = τρώγω· πρβλ. 150. — δῆ
 που = ἴσως τώρα πλέον. — πύθομαι = σαπίζω. — ὄμβρος = βροχή. —
 ἐπ' ἠπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — εἶν = ἐν. — ἄλς — ἄλός =
 θάλασσα (ἄλας, ἄλιεύς, παράλιος). — κυλίνδω = κυλίω· ἀντικ. ὄστα.
 — εἶγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν
 ἔβλεπαν. — ἰδοῖατο — ἰδοῖντο. — ἀρησαῖατο — ἀρήσαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — ἀφνειός = πλού-
 σιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύ-
 ματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). —
 θαλπωρῆ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών). —
 φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δὲ ὤλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εἰλικρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, ἵπθην, ἀσύν-
 δετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ ; — εἰς = εἶ = εἶσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ ; — τοι = σοι. — τοκῆες = γονεῖς (τίκτω, τέκνον). — εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως
 δέν. . . — οὐ τι = οὐδόλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἡἔ-ἡ = ἦ-ἦ — νέον· ἀπίρρ. = νεωστί,
 διὰ πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς. — ἔσσι = εἶ. — πατρῷός
 ἔσσι ξεῖνος = συνδέεσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπου, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο : πευθοῖατο,
 ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀρίστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινό-
 μενον καὶ ἔσσι.

— Παρατατικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολύτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολυτίμα ὕλικα καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὕφαντικὴν καὶ ποικιλιτικὴν τέχνην. — **Ξένος πατρώιος** : Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουῦντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. Ξένος λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὠρισμένως. — **ἀτρέκέως** · 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θὰ σέ πληροφορήσω δι' αὐτά. — **δαίφρων** · 48. — **εὐχομαι εἶναι** · 172. — **ἀτάρ** = αὐτάρ · 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (*φιλῶ* + *ερετμὰ* = κουπιὰ). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε** · ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν· ἦτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον. — **κατήλυθον** · κατήλυθον = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρῳμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (*ἄλλος* + *θρόος*). — **μετὰ χαλκόν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἰθων** = στυλνός (*αἶθω* = καίω, λάμπω· *αἶθουσα*, *αἰθίωψ*, *αἰθήρ*). — **ἦδε** · δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγκυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακρὰν, ἔξω. — **ὕληεις** = δασώδης (*ῦλη* = δάσος). — **ἐξ ἀρχῆς** = πλαισίθεν, ἀπὸ πλαισίου χρόνια. — **εἶ πέρ τε... ἦρωα** · σειρά λέξεων : *εἶ πέρ τε ἐπελθὼν εἶσθαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην* = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης. . . — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρως** · ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἠγεμόνων. — **οὐκέτι** · συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **ἀπάνευθεν** = μακρὰν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχίαν. — **πήματα πάσχει** · 49. ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος** · 136. **βρῶσις** = φαγητὸν (*βιβρώσκω*). — **παρτιθεῖ** · παρατίθει = παραθέτει. — **εὐτ' ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. **ἐρπύζω** · ἔρπω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης. — **ὁ γουνός** = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (*γόνυ*, *γωνία*). — **άλωή οἰνόπεδος** = ἕκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. **δὴ γάρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.— νύ(ν) = βεβζιάως.— ἡ κέλευθος = ὁ δρόμος· βλέπτουσι κελεύθου = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— οὐπω... ἀλλ' ἔτι = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά...— ζῶς = ζωντανός.— πού = καθὼς πιστεύω.— κατερύκεται· κπητ. τοῦ κατ-ερύκω· 14.— χαλεπός = σκληρός, κκός.— ἔχω = κρατῶ, κτακρατῶ.— ἐρυκανόω· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω.— ὡς = ὅπως.— βάλλουσι ἐνὶ θυμῷ = ἐμπνέουσι.— τελέεσθαι· μέλλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμαι.— οὔτε τι ἔων = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι.— οἰωνός = πτηνόν (Λατ. avis, ο*Fi*ωρός).— οἶδα οἰωνῶν = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— σάφα = σφῶς.— δηρόν· δηθά· 49.— πατρὶς αἴη· 75.— οὐδ' εἴ πέρ τε = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— ἔχῃσι· ὑποκμ. δεσμὰ καὶ ἀντκμ. τὸν Ὀδυσσεά.— φράζομαι = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— ὡς κε = διὰ νά...— στ. 206 εἰς στ. 169.— εἰ δὴ = ἐὰν τῷ ὄντι.— τόσος = τόσον μεγάλος.— αἰνῶς = κκατπληκτικά.— ἐπεὶ θαμά... Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— θαμά· 143.— τοῖον = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— μίσγομαι = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— πρὶν ἀναβήμεναι = πρὶν ἀπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— ἔβαν· ἔβησαν = μετέβησαν.— κοῖλος = κουφωτός.— ἐκ τοῦ. 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ παρατίθημι = **παρτιθεῖ**

— Σχηματισμὸς ἄορ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέλ. ἐλυθ-(ἐλήλυθα) ἤλυθον.

γ) οἶνοψ πόντος : Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀνλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανακλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθύ χρῶμα καὶ τὴν στιλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— ἐς **Τεμέσην** : Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπααραγωγῶ, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ *Ταμασσός*. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.—**σίδηρος** : Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἀγταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων.— **Ῥεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ν' ἀνγνωρισθοῦν σήμερον καὶ τοποθεσῆται αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην.— **μάντις** : Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τούς ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἡ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν).— **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν.— **ἠῦδα**· αὐθάω = ὀμιλῶ.— **τοιγάρ**· 179.— **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι.— **φησὶ μὲν**— **αὐτὰρ**· ἀντίθεσις.— **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε.— **γόνος** = γέννησις, καταγωγὴ.— **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς.— **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι**· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἄς ἤμουν δά.— **τευ** = τινός.— **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα.— **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσῃ εἰς τὰ ἀγαθὰ του.— **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρῆκα (ἐλλειπτ. ἀόρ.).— **ὄς** = οὗτος.— **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη).— **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου.— **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ.— **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν: ἡ ἐρωτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μὲν**· βεβ. = πάντως.— **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα).— **ὀπίσσω**· χρον. = εἰς τὸ μέλλον.— **θῆκαν**· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν.— **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα.— **ἐγεινάτο** = ἐγέννησε.— **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον· 152.— **δμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος.— **ἔπλετο**· ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηνᾶ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον πύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤχουον τὸν ἀοιδόν.— **τίπτε**· κατὰ συγκοπὴν : τί ποτε = ἐπὶ τέλους τί ; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη.— **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας.— **γάμος** = ἐορτὴ γάμου.— **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του.— ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι.— ὑπερφίαλος· 134.— δοκέουσι μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν.— δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον.— νεμεσσήσαιτό κεν· 119.— αἴσχεα = ἀπρέπεια.— πινυτός = συνετός (πρβλ. πεπνυμένος· 213).— μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230 - 251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφρασθῇ ἀκολούθως ὁ Τηλεμ.— ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν.— δῆ = τώρα.— ἀνείρομαι· 188.— μεταλλάω = ἐξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο.— ἀφνειός· 165.— ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος.— ὄφρα· χρον. = ἐφόσον.— ἐπιδήμιος· 194.— ἐβόλοντο = ἐβούλοντο.— μητιάω = σκέπτομαι (μητις = σκέψις).— θεοὶ κακὰ μητιῶντες = κάποιιοι κακόβουλοιο θεοὶ.— ἄιστος = ἄφαντος (α + ἰδεῖν).— περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον.— ἀκαχοίμη· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνημαι, ἄχ).— δάμη· δάμημι - δάμημαι = ἀφνίζω - ἀφνίζομαι.— δῆμος· 103.— ἡέ· 175.— τολύπευσεν = ἔφερον εἰς πέρας (τολυτεύω = κάμνω τολύπης ἐρίου, κατεργάζομαι).— τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη.— τῷ· δτικ. χρόνου = τότε.— τύμβος = μνημ. — ἡδέ κε ἦρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε.— καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἐαυτόν.— ὀπίσω· 222.— νῦν δέ· 166.— ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἄ + κλέος).— ἄρπυιαι = δάκμονες τῆς θύελλης, θύελλα (ἀρπάζω).— ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη.— οἴχεται = ἔφυγε, πάει.— ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ (ἄ + πυνθάνομαι).— γόος = θρήνος.— κάλλιπεν = κατέλιπεν.— οὐδέ τι = καὶ δέν.— στεναχίζω = στενάζω. (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω - στενάχω).— οἶον· 13.— νύ· νῦν = τώρα.— τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά.— τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τεκ - των).— ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες.— ὕληις· 186.— κранаός = τραχὺς, βραχώδης (κρανίον, κέρασ, κράνος).— κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων.— μνάομαι· 39.— τρύχω = βλάσνίζω, φθειρω.— στυγερός = μισητός.— τελευτήν ποιῶ = δίδω τέλος.— φθίνυθω = ἀφνίζω, ρημάζω (φθίνω).— τάχα δῆ = ὠρισμένως γρήγορα.— διαρραίω = κομμητιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀνωθυμίας τις - τινός : τεῦ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νόνημος (ὄνημα ἀντὶ ὄνομα).

—'Αφομοίωσις τοῦ **τ** τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως **κατὰ** μετὰ τοῦ ἀρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ: **κάλλιπεν** (κατ-λιπεν).

γ) ἔρανος: Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσχεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὁσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος**: Λόφωδες ὑψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις **σῆμα**, ἧτοι ἀνμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί**: Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι**: Προσωποποιήσις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικά ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον κερθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι**: Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ **βασίλεις**. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖα κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος**: Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμημα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεως.

252 - 278

α) 252 - 271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανκτῶ. — **ἐπαλαστήσασα** τροπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστῆρων). — **ῶ πόποι**· ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλὸν** = πολὺ. — **δεύομαί τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — **ὄ κε χειρας ἐφείη**· **ὄς ἂν ἐφείη χειρας** = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χειράς του· νεοελλην. : θὰ ἔβαζε χέρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (**ἐφίημι** = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον· 103. — **εἰ σταίη**· ἡ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα. . . — **ἡ πήληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — **δοῦρε**· δυῖα. τοῦ δοῦρον = δόρυ. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **ἐνόησα**· νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρῶτην φοράν. — **ἀνιόντα**· χρον. μτχ. ἀνεμι = ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό·

— οἴχομαι = μεταβαίνω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητήριο θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη = ἕνα ὑπάρχει εἰς αὐτόν, διὰ τὸ νὰ τὸ ἔχη. — ἰός = βέλας. — χρίεσθαι = διὰ τὸ ἀλείφειν. Τὸ ἀπέρμ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — ὁ μὲν · ὁ Ἴλος. — ῥα = βεβίως. — νεμείζομαι = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν = πάντοτε. αἰὲν ἑόντες = αἰώνιοι. — φιλέεσκε · θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνῶς = πολύ, ἐξαιρετικῶς · 208. — ὀμιλήσειεν · ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : εἰ σταίη. ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = ταχυθάνατος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίατο = θὰ ἐκκινον ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεβίως. — ἐν γούνασι θεῶν · ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε · ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι · πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑπὸ κτλ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐχί. — φράζομαι · 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω · πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — ὅπως κε(ν) ἀπόσειαι πλγ. ἐρώτ. ἀπαθοῦμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνήμι = ἀκούω προσεκτικῶς, καταλαβαίνω. — ἐμπάζομαι μύθων = προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

272 - 278. ἀγορή · 90. — ἥρωες · ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν · 189. — πέφραδε · πρκμ. τοῦ φράζω = λέγω · ὁ πρκμ. δηλοῦ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχὺτάτα, ὡς νὰ εἶχεν ἡδὴ γίνεῖν. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκίδναμαι · σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — ἄνωχθι · προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δέ... ἴτω = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη. — ἐφορμᾶται = παρκκινεῖ. — γαμέεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ πικρικῷ της οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι · μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά. ἴδε πργμ. — εἴοικε = ἀρμόζει. — παιδός · ἢ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἐπεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρήσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἦ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσειαι.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολὺ : πολλόν.

— κ ἀντὶ χ (Ἰων.) : οὐκί.

γ) **ἔχων πῆληκα...** : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων. Ἡ **πῆληξ** ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρᾶν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ **κόρυς**. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώνετο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνος. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ **ἀσπίς** τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἦ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο πικλιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ πικραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμῶνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, **ὄμφαλός** (ἀσπίς **ὄμφαλόεσσα**). — Τὰ **δόρατα** εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (**δόρυ** = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121, ἔργος. — **Ἐφύρη** : Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἡλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἡπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἡπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης** : Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγγονὸς τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρ μέγα δυναμένοιο** : Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατοῦκε εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας. — **τὰ ἔεδνα** : Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς πικλιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἐδίδεν ἔεδνα εἰς τὸν πικτέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποῖαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὅμως ἐπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἦθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πικτέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω.— **αἶ κε** = ἐάν.— **πίθηαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω).— **ἄρσας**· ἀραρίσκω νῆα = καταρτίζω, ετοιμάζω, πλοῦον.— **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετος· 181).— **εἴκοσιν** = εἴκοσιν.— **πευσόμενος**· 94.— **δὴν**· **δηθά**· 120.— **οἰχομένοιο**· 135.— **βροτός**· 32.— **ἡ ὄσσα** = φήμη, ἣτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός.— **μάλιστα** = συχνότατα.— **τὸ κλέος** = ἡ εἰδησις.— **εἴρομαι**· 188.— **ὄς**· δεικτ.— **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος.— **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας.— **βίοτον-νόστον**· ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίσῃ.— ἡ = βεβαίως τότε.— **τρυχόμενός περ**· ἐναντ. μτχ. **τρυχομαι** = ὑποφέρω.— **μηδ' ἔτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεῶτος**.— **δῆ** = τότε πλέον.— **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κenoταφίου.— **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὄπλα ἰδίχ.— **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν.— **ἔοικε**· ὑπκμ. **κτερεῖται**.

293 - 305. **ἔρξης**· ἔρδω = πράττω.— **φράζομαι** = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ.— **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε.— **διπῶς κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά.— **ἀμφαδόν** = ἐν φανερωῖ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μὲ αὐτοὺς (ἀναφανδόν).— **οὐδέ τι** = καὶ οὐδόλως.— **νηπιάας ὀχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω.— **τηλίκος** = τόσον μικρός.— **αἰώ** = ἀκούω ἐν σημασ. πρkm. = δὲν ἔχεις ἀκουστά.— **πατροφονῆα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του.— **δολόμεντις - ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις).— **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω).— **ἔκτα**· ἀόρ. τοῦ κτείνω.— **φίλος**· κλητκ· **ἄλχιμος** = δυνατός (ἀλχη = ρώμη).— **ἔσσο(ο)**· προστκ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν - γενε -).— **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.— **θοή**· 260.— **πού** = ὡς φαντάζομαι.— **ἀσχαλάω**· **ἀσχάλλω** = στενοχωροῦμαι.— **μένοντές με** = ἀνχμένοντές με.— **σοι δ' αὐτῶ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ. 151).— **ἐμπάζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ τοῦ εἰμί : **ἔσσο**.
— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : **εἴκοσι**.

γ) **ἐρέτησιν ἐείκοσιν** : Τὰ ἐπιβραχιακὰ πλοῦξ τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) ἐεικόσοροι, ἐνῶ τὰ πολεμικὰ πεντηκόντοροι.— **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὴν ἀντέχῃ περισσότερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες.— **σῆμα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 316. **στ. 306** = 213.— **ἦτοι** = ὠρισμένως.— **φίλα φρονέων** = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν.— **ὥς τε** = καὶ καθὼς.— **λήσομαι** · 57.— **ἄγε νῦν** · μὲ πρρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ.— **ἐπιμένω** = μένω ἀκόμα.— **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἴσαι βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου.— **ὄφρα** · τελικ. = ἕνα.— **λοεσσάμενος** = λουσάμενος.— **τεταρπόμενος** = ταρπόμενος· μ. ἀόρ. β' τοῦ τέρπω μὲ ἀναδιπλ.— **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημησίας τοῦ φίλος· 60.— **κίω** = πορεύομαι· 22.— **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά.— **τιμῆεις** = πολῦτιμος.— **κειμήλιον** = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (κεῖμαι).— **ἐξ ἐμεῦ** · ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι** = περισσότερον χρόνον.— **κατερύκω** · 14.— **λιλαίομαι** · 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημηντικόν.— **ὁδοῖο** = νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου.— **ὅττι κε** · ὅτι ἂν = ὅ,τι δῆποτε.— **ἄνωγα** · 269.— **αὐτίς ἀνερχομένῳ** = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν.— **δόμεναι** · δοῦναι· ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ.— **φέρομαι** = παίρνω μαζί μου.— **καὶ ἔλων** = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς.— **ἀμοιβῆ** = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ἄρνις ὡς** = καθὼς πτηνόν.— **ἀνόπαια** · ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ ὀπαιόν).— **διέπτατο** · διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου.— **τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ** = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ.— **μένος** = τόλμην.— **ξ** = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17).— **πάροιθεν** = ἐμπροσθεν, προηγούμενος.— **φρεσὶν ἦσι** · εἰς φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του.— **θάμβησεν** · θαμβέω = μένω ἐκθαμβος.— **δίσατο** · οἶομαι = δικαιοσύνουμι,

ἀντιλαμβάνομαι.— **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν.— **ἐπώχετο**· ἐποίχομαι *τινα* = πηγάινω πρὸς *τινα*. — **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεούς. — **ὁ φῶς - φωτός** = ἀνὴρ (*φημί*).

β) Μέσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε** + **ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελεῖ, ὄπλα κ.τ.τ.). — **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ὀπταίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (*πραγματικά*).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν.— **αἰίδω**· 154.— **περικλυτός** = περίφημος (*κλυτός* 300). — **ἤατο**· ἤντο, ἤμαι = κάθημαι. — **λυγρός** = θλιβερός.— **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν.— **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφίου.— **θέσπις** (*θεός* + *ρίζ.* σεπ., πρβλ. *ἔννεπε*· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.— **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ᾄσμα.— **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε.— **περίφρων** = συνेतός.— **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου *της*.— **οἶος**· 13.— **ἄμα** = μαζί.— **στῆ ῥα** = ἐστάθη.— **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγιῖνον ξύλον τῆς θύρας.— **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον.— **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς.— **ποιητοῖο**· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου.— **ἄντα** = ἐμπρός.— **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου *της*.— **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκαρτῶ.— **λιπαρόν** = λαμπρόν, πολυτελές.— **κρήδεμνον** = καλύπτρα (*κάρη* + *δέω*).— **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς.— **κεδνός** = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιωτ.— **θελκτήρια** = ἄσπρα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά.— **κλειώ** = κλειῶ, κλειζῶ = ὕμνω.— **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ *παρήμενος* καὶ εἰς τὸ *ἄειδε*. — **παρήμενος** = παρακαθήμενος.— **ἀποπαύε (ο)** = παῦσε.— **λυγρός**· 327.— **τείρω** = διατρύω, κατατρώω· *τείρει μοι φίλον κῆρ* = μοῦ πληγώνει τὴν καρδίαν.— **μάλιστα** = περισσότερον ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας.— **καθικετό με** = μ' ἐπληξε (*καθι-*

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοῖην κεφαλὴν = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εὐρύ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. τί τ' ἄρα = καὶ διατί λοιπόν. — φθονέω = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραοίσκω = ἀρμόζω). — ὄπη = με ὅποιον τρόπον. — ὄρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίου. — ποθί· που = ἴσως, φαντάζομαι. — ἀλφηστής = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεις γίνεται τινι = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — οἶτος = κακὴ μοῖρα. — τὴν· δεικτ. = ταύτην. — ἐπικλεῖζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκουόντεσσι = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — φῶς· 324. — τὰ σὰ αὐτῆς = τὰ ἰδικὰ σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομίζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἰστός = ὁ ἀργαλειός (ἵσταμαι). — ἠλακάτη = ἡ ρόκα. — ἐποίχομαι ἔργον = κταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μῦθος = τὰ λόγια. — ἄνδρεσσι μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἐστί = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε. — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — πόσις· 15. — ὄφρα = ἕως ὅτου. — βάλε οἱ = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς ντ : ντεσσι : ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματοσμός συμφώνων : κραδίη (καρδίη).

γ) λυγρὸν νόστον : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πργμ. — κρήδεμνον : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὁποῖον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μετὰ τὸ ὁποῖον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμη, ὡσὰν φακίολι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προμηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὀμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μετὰ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν ἀοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσχωγῆν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.** Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — **Δαναοί:** Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἕλληνας καὶ Δαναοὺς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἢ τις νεωτάτη ἀκούοντεςσι ἀμφιπέληται:** Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἄκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκριτοι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινέσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— *Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.*

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α ε

29 - 54

α) 29 - 42. **αὔτε** = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — **τά τ' ἄλλα** = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — **εὐπλόκαμος**· α 86. — **εἰπεῖν**· ἀπρμφ. με σημ. προστ. — **νημερτέα βουλήν**· α 86. — **31** = α 86. — **πομπή** = ὄδηγία, συνοδεία. — **σχεδίη** = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον. — **πολύδεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — **πῆμα**· σ 49. — **ἡματι εἰκοστῶ** = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — **ἐρίβωλος** = με πολλοὺς βώλους. εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς. — **ἀγχίθεος** = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (ἀγχι = ἐγγύς + θεός). — **γέγαα** = γέγονα (ρ. γίγνωμαι). — **περὶ κῆρι** = μετὰ τὴν καρδιά των, με πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδία). — **θεὸν ὡς**· ὡς θεόν. — **ἄλις** = ἀρκετά, ἄφθονοι. — **ἐσθής**· α 165. — **ἐξήρατο**· ρ. ἐξήραμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — **ἀπήμων** = ἀβλαβὴς (ἀ + πῆμα). — **λαχῶν**· λαγχάνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — **ληῖς-ίδος** = λάφυρα. — **ἡ αἶσα** =

τὸ μερίδιον. — ὧς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπωρωμένον του. — ὑψόροφος = με ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπίθησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — διάκτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκὸς (α + μ (β) ροτός). — μίν· α 95. — ἡμὲν - ἡδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καί-καί. — ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (α + πέρασ). — ἄμα πνοιῆς = μαζὶ με τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῆ ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλω = μαγεύω. — τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνάω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατύς = κραταῖός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — σέυομαι = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — κόλποι ἄλδος = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἠσυχάζει ποτέ. Ἐπίθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω - ομαι = βρέχω - ομι. — ἄλμη = ἄλυρό νερό. — ἴκελος = ὅμοιος. — πολέεσσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπὶ.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μέσ. φωνήν : ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : ἐσμί-ἐσσί-ἐστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπίθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσιν : πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσσι).

γ) Σχερῆη : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, κυχώμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι). — λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἴσαν : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβχίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀτήμων. — Πιερία : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πργμ. σημ.). — πολέεσσι κύμασι : Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπίθετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμανομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **έοῦσαν** = μεμκρυσμένην. — **ένθα** · χρον. — **ίοειδής** = ό έχων όψιν ίου, ίόχρους. — **ήπειρόνδε** = πρός τήν ξηράν. — **ήιεν** · πρτ. του είμι - ήει. — **όφρα** · χρον. = έως ότου. — **σπέος** · α 15. — **τῷ** · άναφορ. τῷ ένι = εν τῷ όποίῳ. — **ναίω** · α 51. — **τέτμεν** · α 218. — **έσχαρόφιν** · πτ. γεν. έσχάρα = έστία. — **όδμή** = όσμή (όζω, όδωδα). — **ή κέδρος** · δένδρον όμοιον με τήν έλάτην. — **εύκέατος** = που σχίζεται εύκόλως (κεάζω = σχίζω). — **τό θύον** : κυπρισσοειδές δένδρον με εύῶδες ξύλον. — **όδωδα** = μυρίζω, εύωδιάζω. — **δαίομαι** = καίομαι (όάζ, δαυλός). — **άοιδιάω** = τραγουδῶ. Έκτεν. τύπος του **άείδω** (άοιδή). — **ή όψ-όπος** = ή φωνή. — **έποιχομένη ίστον** = πηγαινοερχομένη εις τον άργαλειόν της. — **ή κερκίς** = ή σάττα. — **ύλη** · α 186. — **τηλεθώσα** = πολύ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' άναδιπλ. τύπος του θάλλω). — **ή κλήθρη** = δένδρον, ή κλήθρα. — **ή αίγειρος** = ή λεύκη. — **τανυσίπτερος** = που άπλώνει τά πτερά της (τανύω = τεντώνω). — **εύνάζομαι** (εύνή) = κοιμῶμαι · επί πτηνῶν = κουρνιαζώ. — **ό σκῶψ** = είδος γλαυκός. — **ό ίρηξ** = ό ίεραξ. — **ή κόρώνη** = ή κουρούνη. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι εκτείνει τήν γλῶσσαν, δια νά φωνάζη· όθεν τανύγλωσσος δύναται νά έρμηνευθῆ με τό νεολλ. φωναζιλοῦ. — **εινάλιος** = θαλασσινός (εν άλί). — **τῆσι μέμηλεν** = που άγαποῦν τά τῆς θαλάσσης· μέλει μοί τι = με άπασχολεῖ κάτι. — **ή δε αύτου** = καί νά έδῶ. . . — **ή ήμερίς** = κληματαριά. — **ήβώωσα** · ήβῶα = είμι εις τήν άκμήν τῆς ήλικίας μου· ήμερίς ήβώωσα = κλῆμα θαλερόν. — **τεθήλει**. θάλλω = έχω άφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο** · τανύομαι = άπλώνομαι. — **έξειης** · α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες. — **λευκόν** = δικυγές, κρυστάλλενιο. — **τετραμμένοι άλλυδις άλλη** = έστραμμένοι ή κάθε μία προς άλλην διεύθυνσιν. — **άμφι** (επίρρ.) = γύρω. — **μαλακός** · δια τήν πολλήν χλόην. — **θήλεον** = έθαλλον. — **ένθα** · τοπικ. — **έπειτα** = ύστερ' άπ' όλα αύτά, δηλ. άπό τήν τόσον φυσικήν καλλονήν. — **θηήσαιτο** · θεάομαι = θεωρῶ μετá θυμιασμοῦ, θυμαζώ. — **ήσιν** · κτητ. = έαίς φρεσίν = εις τήν ψυχήν του.

β) Διατήρησις του δ πρό του μ : **όδμή** (όσμή).

— Κατάληξις άρχαίων πτώσεων : **οφι(ν)** : **έσχαρόφι** (ν), **δανυρόφιν**.

— Αιολικός τύπος του τέσσαρες : **πίσυρες**.

γ) τῇ νῆσον· α 50,85.—πόντος ἰοειδής: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χρῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — ἰστὸν ἐποικομένη: Ἐπειδὴ ὁ ἰστὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα. — ὕλη δὲ σπέος ἀμφί... Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξτε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— *Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσης τοῦ κάλλους;*

76 - 115

α) 76 - 84. ἐπεὶ δὴ = ἀφοῦ πλέον. — ἐῷ θυμῷ = μὲ ὄλην τὴν ψυχὴν του. — εἰς ἤλυθεν = ἐμβῆκε μέσῃ. — ἄντην ὄρῳ = ἀντικρῶζω. — οὐδὲ ἠγνοίησε = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — δῖα θεῶων· α 14. — γάρ τε· καὶ γὰρ = διότι, ἄλλως τε δέν. — ἀγνώως-ῶτος = ἀγνωστος. — πέλομαι = εἰμί. — οὐδ' εἰ = ἔστω καὶ ἄν. — ἀπόπροθι = μακρὰ. — ναίει δώματα = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — οὐδὲ = ἀλλὰ δέν. — μεγαλήτωρ-ορος = μεγαλόκαρδος (μέγας + ἦτορ). — ἔτετμε· α 218, ε 58. — ἔνθα πάρος περ = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρῖν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — στοναχῇ = στεναγμὸς (στενάχω, στένω). — ἐρέχθω = σπαράσσω, βασανίζω. — ἀτρύγετος· ε 52. — διερκέσκετο = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ δέρομαι = κοιτάζω). — λείβω = χύνω.

85 - 91. ἐρεεῖνω = ἐρωτῶ. — ἰδρύω = τοποθετῶ, βάζω νὰ κηθίσῃ. — φαινός = φωτεινός, λαμπρὸς (φάος - φῶς). — σιγαλόεις = πεποικιλμένος, σκαλιστός. — τίπτε· τί ποτε = διατί ἄρα γε. — χρυσόρραπις = ποῦ κρατεῖ χρυσὴν ράβδον (ῥάπ-ράβδος). — εἰλήλουθας = ἤλθες. — αἰδοῖός τε — φίλος τε = σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς. Συνήθης ἐκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — πάρος· α 21. — θαμίζω = ἐρχομαι συχνά. — αὐδα· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. μετηῦδα, προσηῦδα). — φρονέω = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — τελέω = ἐκτελῶ. — ἄνωγεν = εἶναι πρόθυμος· α 269. — εἰ. . . γε = ἐὰν βεβχίως. — τετελεσμένον = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατόν νά ἐκτελεσθῆ καὶ τώρα = δυνατόν. — **ἔπειο** · προστ. τοῦ ἔπομαι. — **προτέρω** = παρέκει. — **πάρ θείω τοι** = νά σοῦ παραθέσω. — **Ξείνια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92-96. **ἄμβροσίη** = τροφή θεῶν. — **πλήσασα** · **πίμπλημι** = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἠτοίμασεν εἰς τὸν κρατῆρα (κεράννυμι). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἦσθε** · ἔσθω - ἐσθίω. — **ἦραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (ἀραρίσκω = συναρμόζω, στερεώνω).

97-115. **εἰρωτᾶς** . . . **θεόν** · σειρὰ λέξεων : εἰρωτᾶς (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — **νημερτέως** · ἐπίρρ. τοῦ **νημερτής** · α 86. — **ἐνισπήσω** · μέλλ. τοῦ ἐννέπω · α 1. — **κέλειαι** · κέλομαι · κελεύω. — **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὀμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλυσμα τοῦ Διὸς· ἄνωγα · α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἄ + ρίζ. σеп-). — **ἄγχι** · α 157. — **ιερά ρέζω** · α 47. — **ἔξαιτος** = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κενὴν τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αἰγίοχος** = ὁ Ζεὺς, ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελεθῆιν** · **παρέξειμι** = παραβαίνω. — **ἄλιόω** = μεταιώνω (ἄλιος = μάταιος). — **τοι παρεῖναι** · εἶναι παρὰ τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρός** = πολυπαθής, δυστυχής (διζύς = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον. — **ὅττι τάχιστα** = ὡς τάχιστα. — **αἶσα** · ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν** · ἐπιτατ. τοῦ νόσφιν = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφορ. ἀντων. ὅστις : **ὅττι** (ὅ, τι).

γ) **ἐν θρόνῳ φαεινῶ σιγαλόεντι** : Ἀπὸ ὅ, τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν κλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἐνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82-84 πρριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ γεννητὸς, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του. — **ἄμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεία οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νά τονώνουν καὶ νά τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτήσιν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὄσμην τῶν καιομένων κρεάτων.— **αιγίοχος**: Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν *αιγίδα*. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἐκρηξίν τοῦ κεραυνοῦ.— **ἄστν Πριάμοιο**: : Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πρίαμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς**· ε 49.— **μεγαλήτωρ**· ε 81.— **πότνια**· α 14.— **ἦιε**· ἦει.— **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον.— **ἐπικλύω**· μετὰ γεν. = ἀκούω.— **ἄγγελία** = μήνυμα, προσταγή.— **τῷ ὄσσε** δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί.— **δακρυόφιν**· ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59).— **τέρσομαι** = στεγνῶν.— **κατεῖβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἴβω καὶ λείβω = χύνω).— **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωή.— **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του.— **οὐκέτι ἡ νδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὰ τὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ. - ἡδύς).— **λαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *λαύω* = κοιμῶμαι).— **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως.— **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, πού τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲ τὴν ἤθελεν.— **ἡμαρ**· α 9.— **ἄμ** = ἀνά.— **ἡ πέτριη** = ὁ βράχος.— **ἡ ἠϊών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θλάσσης.— **157-158** = ε 83 - 84.— **ἄγχοῦ**· ἄγχι· α 157, ε 101.— **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχησμένη. Κυρίως ὁ εἰς μόνον, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (κατ - σμόρος).— **μή μοι**· δοτ. χριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ πρκακαλῶ μή. . .— **δδύρομαι** = θρηγῶ.— **αἰών**· ε 152.— **πρόφρασσα**· θηλ. τοῦ *πρόφρων* = πρόθυμος (*πρό* + *φρήν*).— **δούρατα**· *δόρυ* - *δούρατος*: πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. *δούρειος ἵππος*, *δόρυ*).— **χαλκῶ**· δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψης μετὰ χάλκινον πέλεκυν.— **σχεδίη**· ε 33· βλ. κατωτ. πραγματικά.— **ἴκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσκι τὰ δύο καταστρώματα πρῶρας καὶ πρύμνης.— **πῆξαι**·

ἀπρμφ. ρ. πήγγνμι = στερεώνω.—**ὕψου** = ὕψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ζύλων τῆς σχεδίας.—**ἠεροειδής** = ὀμιχλώδης (ἠήρ - ἠέρος = ὀμίχλη).—**μενοεικής** = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκής (μένος + εἰκος).—**ἄ κεν ἐρύκοι** ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—**τὸ εἶμα-τος** = ἔνδυμα (ρίζ. ἔσ.-ἔσσν-μι ἔννμι - ἀμφιέννμι).—**οὔρος** = οὔριος ἄνεμος.—**ἀσκηθής** = ἀβλαβής.
αἱ κε = ἑάν.—**μευ** = μου.—**φέρτερος** = ἀνώτερος.—**κρῆναι** = κρῆναι = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) **αἱ** ἀντὶ **εἰ**. Συνήθως **αἱ κε** = **εἰ**, **ἄν**, **ἑάν**.

— Τροπὴ τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀνολόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : **ἄμ-πέτρησι** (ἀνὰ πέτρασι)· **κάμμορε** (κάτ (σ)μορε).

— Γεν. α' προσ τῆς προσ. ἄντων. ἐγώ : **μεῦ** καὶ ἐγκλ. **μευ**. Ἄλλοι τύποι : **ἐμέο**, **ἐμέιο** καὶ σπαν. **ἐμέθεν**.

γ) **τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε** : Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὄλην τὴν περιπαθὴ νοσταλγίαν του. — **ἀρμόζεο εὐρεῖαν σχεδίην** : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικῶς ὁδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμολοῦν πρῶτον κορμό· δένδρων (**δούρατα** μικρὰ) πελεκημένοι κιλιά, διὰ ν' ἀποτελεσθῇ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποῖον θὰ ἐπιπλέῃ. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συναρμολογμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σνίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίην του προσθέτων ἰστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προσφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ζύλα λυγαριάς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰς. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. **ρίγησε**· **ρίγγω** = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, ἀνατριχιάζω.—**πολύτλας** = πολυπαθής, καρτερικὸς (ρίζ. ταλ. - τλήναι· α 87).—**ἄλλο τι**· κτηγμ. τοῦ **τόδε** = αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο.—**μῆδομαι** = σκέπτομαι (**μητις**, **πολύμητις**, **μητιῶν**· α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.— πομπή = ἀποστολὴ εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — ἦ κέλευαι· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (κέλομαι· ε 98).— τὸ λαῖτμα = βυθός, χάος· λαῖτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.— ἀργαλέος = δύσκολος, σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον).— νῆες εἶσαι (ἴσαι) = ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.— ναῦς ὠκύπορος = γοργὸν πλοῖον (ὠκύς = ταχύς).— ἀγάλλομαι = χαίρω. — νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ = πλοῖα ποῦ χαίρονται τὸν οὐριὸν ἄνεμον τοῦ Διός.— οὐδ' ἂν ἐπιβαίην = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.— ἀέκητι· α 79.— σέθεν = σοῦ.— εἰ μὴ τλαιῆς = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη-τλα-τολμῶ). — μέγαν ὄρκον = ἐπίσημον ὄρκον.— πῆμα· α 49.— μὴ βουλευσέμεν = ὅτι δὲν θά..

180 - 191.— μείδησεν· μειδάω - μειδιάω = μειδιῶ. — κατέρεξε χειρὶ = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι.— ἔκ τ' ὀνόμαζε = τὸν ὠνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα. — ἀλιτρός = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (ἀλιταῖνω = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος).— ἀποφώλιος = ἀχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος.— οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς (ἐσσι) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.— οἶον τὸν μῦθον = τί εἰδους λόγον. — ἐπιφράζομαι = σκέπτομαι.— ἴστω ... τότε = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.— νῦν· συμπερ. καὶ χρόν. = λοιπὸν τώρα.— κατειβόμενον· ε 152.— πέλει = ἐστί.— ἄσσα = ἅττα = ἅτινα.— μῆδομαι· ε 173.— χρεῖῶ (χρεώ)· α 225 = ἀνάγκη.— ἴκω = ἰκάνω = φθάνω, ἔρχομαι. — ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκοι = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.— νόος = σκέψις, ψυχὴ.— ἐναίσιμος = δίκαιος, λογικὸς (ἐν + αἴσα = τὸ προσήκον). — οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσῃ. — θυμὸς σιδήρεος = σκληρὴ καρδιά. Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἄντων. β' προσ. : σέθεν, σεῖο, σεῦ (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ).

γ) ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποῖον πλέει μὲ οὐριὸν ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— νῆες εἶσαι : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : **μέλαιναι νῆες, εὐσσελμοὶ** (σέλιμα = κατὰστρωμα), **κοῖλαι, εἶσαι** κ.ἄ. — τὸ **κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ** : Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στυξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμόν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. **ἡγήσατο ἡγοῦμαι** = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — **καρπαλίμως** = μὲ γοργὸν βῆμα. — **ἴχνιον** = ἴχνος. — **ἶξον**· μεικτ. τύπ. ἄορ. α' καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰκάνω = φθάνω. — **σπείος**· σπέος· α 15. — **(ἐ)τίθει πάρα** = παρέθετε. — **πᾶσα** = παντὸς εἶδους. — **ἔδωδή**· ε 95. — **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — **ἀντίον** = ἀντικρῦ. — **ἴζω**· ἀμβτ. = κάθημαι. — **δμῶή**· α 147. — **οἱ δ' ἐπ' ὄνειθα**· α 149.

201 - 213. **(ἐ)τάρπησαν**· τέρπομαί τινος = ἀπολαμβάνω, χαρταίνω. — **ἔδητύς, ποτῆς**· α 150. — **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ τῶν συνομιλιῶν. — **διογενῆς** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς κατὰχόμενος διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — **οὕτω δὴ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὁμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα. — **χαῖρε** = νὰ πᾶς στὸ καλό. — **ἔμπης** = ἐν τούτοις, πρὸ ὅλα αὐτά, δηλ. πρὸς τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψεις. — **εἰ μὲν** = ἂν ὅμως. — **γέ**· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — **αἶσα**· ε 40. — **κῆδος**· α 244. — **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ· **πίμπλημι** = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας : γέμισε τὸ ποτήρι. — **αὔθι**· συγχεομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — **ἐνθάδε** — **αὐτόθι**· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνουῖσες ἀπ' ἐδῶ. — **φυλάσσοις τότε δῶμα**· **φυλάττω** = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ. : φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγάζει καθόλου. — **ἱμειρόμενος**· α 41. — **ἄλοχος**· α 36. — **ἑέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — **αἰὲν ἤματα πάντα**· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού. . . — **οὐ μὲν θην**. . . **εὐχομαι εἶναι**· ἢ σειρὰ τῶν λέξε. : **εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι**

χειρίων ἐκείνης.— θῆν = βεβαίως· ἐγγλ. μόριον.— εὐχομαι = καυχῶμαι.— χερείων· χείρων = κατωτέρα.— τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά.— ἡ φυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φυήν. αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν.— οὐδὲ ἔοικεν = οὐτε εἶναι πρέπον.— εἶδος = μορφή, κάλλος.— ἐρίζω = συνκγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μῆτις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνια· κλητ. τοῦ πότνια· α 14.— χῶομαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ.: μοι τόδε.— πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα.— περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν).— μέγεθος = ἀνάστημα.— εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζη κανεῖς.— ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ.— ἐέλδομαι· ε 210.— τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ριζ. τλα-τλη-τάλας). — ταλαπενθῆς = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγισ - μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μαζί μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί: Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331.— ἀθάνατός τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἕνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαίρει περισσύτερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον.— τῶ = αὐτῶ.— ἄρα = πλέον.— πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε.— εἶμα· ε 167.— ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίεις).— θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα). ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα.— ἐν δὲ = ἐντὸς τῆς σχεδίας.— τὸν ἕτερον = τὸν ἕνα — ἕτερον δὲ = καὶ ἕνα ἄλλον, δηλ. ἄσκόν.— τὰ ἦα = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦια, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι).— ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκκος.— ὄψα = προσφάγια, φαγάσιμα.— μενοεικής· ε 166.— οὔρος· ε 167.— προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω.— ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. μὲ

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερὸς, εὐνοϊκός. — **λιαρὸς** = μαλακός, εὐχάριτος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω) — **πηδαλιῶ**· συναπτ. πρὸς τὸ ἤμενος. — **ιβύνομαι** = διευθύνω ρ. μέσ. ὤφελ. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ὄψέ** = ἀργί. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεῶ** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — **οἷη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερμωρ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τὴν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὄκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σκιόεντα**· κτηγμ. = ὡς σκιά. — **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ζηρᾶς, ὅπου. . — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο**· εἶδομαι = φάινεται· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ῥινόν** = ἡ ἀσπίς. — **ἐν ἡεροειδέι πόντῳ**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιγλωδῆ ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἀσπίς, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πηλιάδες**: Αἱ Πηλιάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — **ὁ Βούτης**: Ἀστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποῦ ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἄρκτος**: Ὁ γνωστὸς ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὀρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὠκεανόν. — **Ὠρίων**: Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσιν τὰ κυνικά κύνματα. — **Ὠκεανός**: Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἄρκτον;

282 - 312

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἴδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259. — κρείων· α 45. — ἐνοσίχθων· α 74. — τηλόθεν· α 30. — Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων. — εἶσατο· ε 281· εἶσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε. — ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου. — χῶομαι· ε 215. — κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχῶσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός. — κάρη· α 90. — προτὶ = πρὸς· μυθήσατο προτὶ δν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του. — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν. — μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν. — ἀμφ' Ὀδυσσῆι· α 48. — ἐμεῖο = ἐμοῦ. — καὶ δὴ = καὶ νά. — σχεδὸν = πλησίον (ἔχω). — πείραρ-ατος = σχοινίον, παγίς. — διζύς-ύος = συμφορὰ (διζυρός). — ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἤλθε. — ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξ.: ἀλλὰ φημὶ μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μέλλ ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298 ἐλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω. — ὀροθύνω = ἐξεγείρω. — (ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὀρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω). — σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου. — ὀρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347). — σὺν-ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως. — δυσσαῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλύω — λύτο· ἔλυτο, ἐλύμην, μέσ. ἀόρ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — ὀχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμός = μεγάλωφρων ψυχῆ.

299. - 312. δειλός· δειλαιος = δυστυχής. — νύ· α 32. — μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως τοῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου ; — δεῖδω = φοβοῦμαι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἴοισιν νεφεέσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη ! — περιστέφει =

στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — **ἐπισπέρχω** = ἐνσκήπτω ὀρμητικῶς. — **σῶς** (σός) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος. — **αἰπὺς ὄλεθρος** · α 11. — **μάκαρ-αρος** = καλότυχος. — **χάριν φέρω** = προσφέρω χάριν. — **ὡς δὴ ἐγώ** = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — **ὄφελον θανέειν** = εἶθε νὰ ἐφονευόμην. — **ἐπισπεῖν** · ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — **πότμον ἐπισπεῖν** = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (πότμος = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — **χαλκήρεα** · α 262. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — **τῷ** = τότε · α 239. — **κτέρεα** · α 291. — **ἄγω κλέος τινός** = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — **λευγαλέος** = οἰκτρός. — **εἴμαρτο** = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (μείρομαι, μόρος). — **ἀλῶναι** · ρ. ἀλίσκομαι = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. λύω ἄνευ τοῦ -σα : **λύμην-λύτο**. — Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. δόρυ. γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα**.

γ) **Σόλυμοι** : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τρίαίνα** : Κοντὰρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες** : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεΐδων, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μὲ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόννας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεῖθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρατῖν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατερὰν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθρωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν** · ἐλαύνω = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ψηλά · ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὀρμητικὸν (ἐπισσέομαι = ὀρμῶ · ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε · ρ. ἐλελίξω. — **προέηκε χειρῶν** = ἄφηκε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια του · ρ. προῖημι. — **μισγομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν** · ρ. ἄγνυμι = θραύω · ὑπκμ. ἢ θύελλα. —

τὸ σπειῖρον = τὸ ἰστιόν (σπειρώ, τυλίσσω, σπειρα, σπάρργανον). — ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἰστιόν, ἀντένα. — θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνη κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — αἶψα μάλα = εὐθύς ἀμέσως. — ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — ὑπὸ ὀρμῆς = πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ὀρμῆν. — πόρε = ἔδωσ· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω). — ὄψε δὲ δῆ = ἀργὰ τέλος πάντων. — κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90. — κελαρύζω· λέξ. ἡχοποίητος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζῃ πολὺ. — οὐδ' ὡς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — ἐπελήθετο· α 57. — τειρόμενός περ = παρ' ὅλην του τὴν ἐξάντησιν. — μεθορμηθεῖς = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — λαμβάνομαι τινος = πιάνομαι ἀπὸ κάτι. — ἀλεείνων = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. — φορέω = φέρω. — κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — ὄπωρινός = φθινοπωρινός (ὄπωρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὄπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ θέρους). — ἄμ = ἀνά. — ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι, μπερδεμένοι ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην. — προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — φέρεσθαι· ὑπκμ. Βορέην· ὁ Νότος ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — εἶξασκε· θαμιστ. τοῦ εἶκω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἄνεμον, τὸν Ζέφυρον. — διώκειν. ὑπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὄπωρινός Βορέης : Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περιγράψῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποιήσιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετεχειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνουν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 328 - 330.

333 - 353

α) τὸν δὲ ἶδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ = ἀστραγάλους. — βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός. — αὐδήεις-εσσα-εν = ὀμι-

λῶν με ἀνθρωπίνην φωνήν. — ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν· ρ. μείρομαι = λαμβάνω μέρος. — ἀλώμαι = περιπλανῶμαι. — ἄλγε' ἔχοντα· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — πολύδεσμος· ε 33. — κάμμορε· ε 160. — ὠδύσατο· α 62. — ἐκπάγλως = σφοδρῶς. — **δτι σοι φυτεύει** = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — οὐ μὲν δὴ = ἀλλὰ πάντως δέν... — **καταφθίω**· μτβ. = ἀφανίζω. — **μενεαίνω** = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (μένος = ἐπιθυμία σφοδρά). — **μάλ' ὧδε** = ἀκριβῶς ἔτσι. — **ἔρξαι**· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρδω· α 293. — **ἀπινύσσω** = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος· α + πινυτός). — **κάλλιπε** = κατάλιπε. — **νέω** = πλέω, κολυμβῶ. — **ἐπιμαίομαι** = τείνω, ἐπιδιώκω. — **νόστος**· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχειοτέραν σημ. = ἀφιξίς. — **ἐπιμαίεο νόστου** = κοίταξε νὰ φθάσης. — **ἀλύξαι**· ἀλύσσω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφύζομαι. — **τῆ**· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδού, πάρε ἐδῶ. — **κρήδεμνον**· α 334. — **τανύω** = ἀπλώνω. — **ἄμβροτον** = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — **οὔδέ. . . δέος (ἔστι)** = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — **ἐφάψαι**· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — **ἄψ** = πάλιν. — **βαλέειν**· ἀπρμφ. ὡς προστ. βάλλω = ρίπτω. — **πολλὸν ἀπό** = πολὺ μακρὰ ἀπό. — **ἀπονόσφι τραπέσθαι** = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — **ἡ αἴθυια** = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ.: βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) **Ἰνώ**: Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίης. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπχθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μετὰ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — **καλλίσφυρος**: Ἡ ἐπική ποίησις ἐξάγει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *εὐπλόκαμος νύμφη, γλαυκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ* κ.ἄ.

354 - 387

α) 354 - 346 **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - *μέριμνα*). — **355**· βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις...** ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (*δέδια*). — **ὕφαίνω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα**· συναπτ. πρὸς τὸ **πείσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακρὰν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπρωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = *φευκτὸν εἶναι* = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὧδ' ἔρξω**· ε 342. — **ὄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη**· πρκμ. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἀρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσις. — **ἀρήρη κεν ἀρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· δε 222. — **διὰ τινάσω** = διαλύω. — **νήχομαι**· νέω· ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ὠρσεν ἐπί** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (*ὄρνυμι*). — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. *ζα + ἄημι*). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (*κάρφος* = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἔβαινε ἐπί. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἔππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλς - ἄλδς** = θάλασσο. — **κάππεσε** = ἔριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά...· *μέμονα*· πρκμ. μὲ σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376**· βλ. στ. 285. — **ἄλῶ**· προστ. τοῦ *ἄλῶμαι*· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεοὶ ἄνθρωποι. Πρβλ. Μ 35 *ἀγχίθεοι Φαίηκες*. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συνακτῶ. — **ἀλλά... κακότητος**· σειρὰ λέξ.: ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ὀνόσσεσθαι κακότητος. — **ἔολπα**· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. = ἔλψο. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πίζω (ἔλλομαι). — **δνομαι** = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θά παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. **Ἰμασε**· ρ. **ἰμάσσω** = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — **καλλίτριχες**· **καλλίθριξ** = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — **οἶ**· δοτ. κτητ. — ἔασιν = εἰσίν. — **ἄλλα ἐνόησεν** = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — **ἦ τοι** = πράγματι. — **κατέδησε κελεύθους** = ἔκοψε τὸν δρόμον. — **εὐνάζομαι** = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — **ὤρσε ἐπὶ** = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — **κραιπνός** = γοργός, ταχύς. — **πρό** = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — **ἔαξεν**· ἄγνυμι. ε 316. — **φιλήρετμος**· α 181. — **κῆρ-κηρός** = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — **άλύξας**· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμός γ' πληθ. τοῦ εἰμί : **ἔασι**.

γ) **διοτρεφεῖς** καὶ **διογενεῖς** : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — **εἰς ὃ κεν μιγήης** : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῇ ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ἐκεῖνο ποῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασινίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. **καλλίτριχας ἵππους** : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχούμενος εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄρμα. — **Αἰγαί** : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1 - 12. **ὤς**· α. 6. — **ἐνθα** = ἐδῶ. — **καθεύδω** = κοιμῶμαι. — **πολύτλας**· ε 171. — **δίος**· α 14. — **ὑπνω** = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῇ. — **ἀρμηένος** = ἐξηντημένος, τσακισμένος. — **βῆ**· ἔβη = μετέβη. — **δήμος** = χώρα. — **ναίω**· α 51. — **εὐρύχορος** = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — **ἀγχοῦ**· ἄγχι· α 157. — **ὑπερηγορέων** = ἀλαζονικός (ὑπερ + ἀνήρ). — **σφέας**· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαιάκας. — **σινέσκοντο**· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δοτκ. τοῦ ὀνόμ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκῶνω. — ἄγε· ἤγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσε· α 130. — ἐκάς· ε 358. — ἀλφειστής· α 349. — ἀμφὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηὸς = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = κλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κῆρ-κηρός· ε 387 — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλείον τοῦ Ἄιδου. Ἄις - Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μήδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένης ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

13 - 14. **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **μητιάω** = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — **βῆ δ' ἴμεν** = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — **πολυδαίδαλος** = κατεσκευασμένος μετέχνην, μετὰ πολλὰ ποικίλματα. — **ῶ ἐνι**· ἐν ῶ. — **κούρη** = μία κόρη. — **φυὴν καὶ εἶδος**· ε 212 καὶ 213. — **πάρ· παρὰ** = πλησίον. — **ἀμφίπολος**· α 136. — **χαρίτων ἀπο**· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἀπο. — **σταθμοί**· α 333. — **θύραι** = θυρόφυλλα. — **ἐπέκειντο** = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — **φαιινός**· ε 86. — **ἐπέσσυτο**· ἐπισσένομαι = ὀρμῶ, σπεύδω. — **τὰ δέμνια** = κλίνη. — **εἰδομένη κούρη** = μετὰ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — **ναυσικλειτός** = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καρaboκύρης (ναῦς + κλειτός = ἐνδοξος). — **οἱ**· τῆ Ναυσικᾶ. — **ἡ ὀμηλικίη**· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — **χαρίζομαι θυμῶ** = εἶμαι ἀγαπητός. — **ἐεἰσαμένη**· ἀόρ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. **φι** : βίηφι.

γ) ἌΥπέρεια : Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων. — **Κύκλωπες** : Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — **Ναυσίθοος** : Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — **ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε πόλει** κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνφκίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατῴκουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — **ναοὺς**

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας.— **Ἀλκίνοος :** υἱὸς τοῦ Ναυσιθοῦ. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος.— **Ναυσίθοος-Ναυσικάα :** Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν θ. στ. 111 κ.έ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὠκύαλος, Ναυτεὺς, Πρυμνεὺς, Ἀγχίαλος, Ἐρέτμευς, Ποντεὺς κ.ά.— **Χάριτες :** Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι). — **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν. — **γείνατο** · α 223. — **εἶμα** · ε 167. — **τοί** · δτκ ἠθικῆ = πρὸς ἐντροπήν σου. — **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδής** · με παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής. — **σχεδόν** · ε 288 · ἐδῶ χρον. — **ἴνα** = ὁπότε, ἀναφ. χρον. — **ἐννυσθαί** · ε 264. — **τὰ δέ** = ἄλλα δέ. — **οἱ κε** · τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται. — **ἐσθλή** · α 115. — **ἴομεν** · ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι. — **πλυνέουσαι** · πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ' ἠοῖ φαινομένηφιν** = μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξη ἡ αὐγή. — **συνέριθος** · κτγμ. = ὡς βοηθός. — **ᾠφρα** · τελ. = διὰ νά... **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι. — **τοι** · βεβιωτ. — **δὴν** · δηθά · α 120. — **μνάομαι** · α 39. — **ὁ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος. — **ᾄθι** = ᾄπου, δηλ. μεταξὺ τῶν ἀρίστων. — **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παραναλῶ. — **ἠῶθι πρό** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἦ κεν ἄγησι** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ μεταφέρῃ. — **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἐνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ρήγεια** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (δρέζω = βάπτω). — **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου. — **ᾧδε** · συνκπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον. — **ἠέ** · ἦ, συγκρ. — **πολλόν** · πολύ. — **ἀπὸ πόληος** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. — **πλυνὸς**

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ νὰ πλύνωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41 - 47. **ἔδος** = κατοικία (*ἔζομαι, ἔδρα*). — **ἀσφαλῆς** = ἀκλόνητος. — **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι. — **ἄμβρος** = βροχή. — **δεύομαι** · ε 53. — **ἐπιπίλναται** = πλησιάζει (*πέλ - πλησίον*). — **μάλ' αἶθρη** = τελεία αἶθρία. — **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διάχυτος· ρ. **ἐπιθέω**. — **αἴγλη** = λάμψις, φεγγοβολή. — **λευκός** = λαμπερός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — **διεπέφραδε** · διαφράζω = δίδω ὁδηγίας.

γ) **τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν** : Εἰς τὰ ὀμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαίτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἐπιπρηναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθοῦν, διὰ νὰ κάμουν καλυτέραν ἐντύπωσιν. — **πέπλος** : Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἐνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοῦ, βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — **ῥήγεα σιγαλόεντα** : Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδιον (*σιγαλόεντα*).

48 - 70

α) 48 - 65. **Ἡῶς** · ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — **ἐύθρονος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς. — **Ναυσικᾶαν** · ἐπανάληψις τοῦ *μιν*. — **εὐπεπλός** = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. — **ἄφαρ** = εὐθύς ἀμέσως. — **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — **τοκῆς** · α 170. — **κιχῆσατο** · *κιχάνω* = συναντῶ, εὐρίσκω. — **ἐσχάρη** · ε 59. — **ἦστο** · *καθῆστο* = ἐκάθητο. — **τὰ ἤλακατα** = νήματα. — **στρωφάω** = κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύρην τῆς θαλάσσης (*ἀλς - ἀλὸς* α 162). — **τῷ δέ** · ἐνν. *πατρί*. — **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν. — **ξύμβλητο** · *ξυμβάλλομαι* = συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτὸς = ἔνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυός = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατερούλη μου. — οὐκ ἂν δή.. ἡ Ναισ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησιν τῆς ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλιζω· ζ 37. — ἀπήνη = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους. — εὐκυκλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτκ. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρώτοισι = μεταξύ τῶν ἐπισήμων. — βουλάς βουλεύω = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρώς = δέρμα, σῶμα. — γέγασα· γέγονα. — ὀπιόντες = ἔγγαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθω = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θαλέθω· ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοὶ ἀδελφοί μου. — μέμηλε· α 151.

66 - 70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερός γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ στερήσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχεο = πηγαινέ. — ὁ δμῶς· ἡ δμωή· α 147. — ὑπερτερῆ = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρισκῶ· α 280.

β) Ἄνωμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ: ἔρχευ (ἔρχεο), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: ῥοδοδάκτυλος, κροκόπεπλος, εὐθρονος, χρυσοθρονος κ.ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρωίας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς καὶ ἀσχολεῖται μετ' ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

α) 71 - 84. **ἐκέλετο**· ρ. κέλομαι = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· **πίθομαι**· **πειθομαι**. — **ἡμιονεῖη** = συρομένη με ἡμιόνους. — **ὀπλέω**· **ὀπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ὕπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἐνθι ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖος, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικῆς**· ε 166. — **ἐδωδή**· ε 95. — **ἔψον**· ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσето**· μέσ. ἀορ. α με κατάλ. ἀορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — **ἐλάαν**· ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλον τοῦ ἐλαύνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἡχοποίητος). — **ἡμιόνουιν** = ἀπὸ τοὺς ἡμιόνους· γεν. **δυῖκ**. — **ἄμοτον**· ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ **λέξ.** = ἐπέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἄμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἐνθ' ἦ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· **πλυνοὶ ἐπηετανοὶ** = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρειεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώετο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. **καθαίρω** = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπκρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νά τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινῆεις** = πλήρης δινῶν, ὀρμητικὸς (δίνη = συστροφὴ, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασίδι. — **μελιηδῆς** = γλυκὺς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. **φορέω**· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νά φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξείης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θις-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = χλάικι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ **λᾶας** = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. **λίπα**. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι**· ε 152. — **αὐγή** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρπησαν· **τέρπομαι σίτου** = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ταί** = αὐταί· ἐνν. ὅλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπει σίτου **τάρφθεν** = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάξουν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἐβγαλιν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἷη** = ὅποια, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνά τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξέυτρια (**ἰός** = βέλος + **χέω**), — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάξουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκύς** = ταχύς. — **τῇ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αιγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. (**γήθω, γηθύσυνος**· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλες πιὸ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ῥεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (**ἄρι** = λίαν + **γνωστός**). — **πέλεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὅλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμῆς-ῆτος** = ἄγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατόν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖχται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέση εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλὰ ἄλλα παραλλαγὰι τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἐνδυμα ὁ **πέπλος** ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρκμ.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον **λευκώλενος** ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικειᾶς καλλονῆς. — **Ταῦγετος** - **Ἐρύμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν **Ἐρυμάνθιον κάπρον**, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὅποια ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι **νύμφαι** τῶν ἀγρῶν (**ἀγρονόμοι**). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ **Ναϊάδες**, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ **Νηρηίδες**, εἰς τὰ δένδρα αἱ **Δρυάδες**, εἰς τὰ ἄντρα αἱ **Ἀντριάδες** κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ κολύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς: ἦτο τόσοσ ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ τῶν ὠραίων συνομιλήκων της.

—'Εκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκότος τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. κάλιν = ὀπίσω. — νέομαι · α 17. — πτύσσω = διπλώνω. Ἄφοῦ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — ἔνθ' αὐτε = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῆ διὰ τὴν ἐπάνοδοσ. — ἔγροιο · ἐγείρομαι = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — εὐῶπις = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ρίζ. οπ-) — ἡ οἱ ἠγήσαιτο · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — πόλιν · αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — μετ' ἀμφίπολον = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἕστατο μία ἀμφίπολος. — ἀμαρτάνω τινός = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — δίνη = στρόβιλος, τὸν ὅποῖον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ τοταμοῦ. — αὖσαν · αὖω = φωνάζω. — ἐπὶ μακρον = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἐφθασε μακρὰ, ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των. — ἐζόμενος = ἀνακαθίσας. — ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν · ε 365.

119 - 126. ὦ μοι ἐγώ · ε 299. — τέων = τίνων. — ἡ ῥ(α) = ἄρα γε. — ὕβριστής = βίαιος, κακοποιός. — νόος · ε 190. — θεουδής = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δει - τοῦ δεῖδω). — ὥς τε · συναπτ. πρὸς τὸ κορυάων. — ἀμφήλυθε = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — θῆλυς = γυναικεία, λεπτή. — αὐτή = φωνή (αὖω). — αἰπεινός = ὑψηλός (αἶπος = ὑψωμκ. αἶπεσ - νόσ αἰπεινός - αἰπεινός). — κάρηνα · α 102. — τὰ πίσεια = τὰ λιβάδια (ρ. πιδ. - πιδύω = ἀναβρύζω· πίδαξ). — ποιήεις = χλοερός (ποίη = πόα). — ἡ νύ που = πάντως, νομίζω. — σχεδόν · ε 288. — αὐδήεις · ε 334. — αὐτός = μόνος του, ὁ ἴδιος. — πειρήσομαι · ὑποτ. ὦς καὶ τὸ ἴδωμαι.

130 - 136. βῆ δ' ἴμεν · ζ 15. — ἀλήη = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. ἀλκί. — ὕει = βρέχει· ὕομενος = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — ἀήμι = πνέω. ἀήμενος = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — ὄσσε · ε 151. δαίεται = βγάζουν φωτιές· δαίωμα· ε 61. — μετέρχομαι = πηγαίνω πρὸς. — ὁ δις = τὸ πρόβατον. — ἀγρότερος = ἄγριος. — κέλομαι · ε 98. — τὰ μῆλα · α 92. πειρήσοντα· πειράω = κάμνω ἀπόπειραν, μτχ.

τελικ. — **δόμος** = στάνη. — **πυκινός** = στερεός. — **μίξεσθαι** ε 378. — **χρειώ ἴκανε** ε 189.

137 - 148. **σμερδαλέος** = φοβερός. — **κεκακωμένος** = παραμορφωμένος· αίτιολ. μτχ. — **τρέω** = φεύγω από φόβον (*ὁ τρέσας*). — **ἄλλυδις ἄλλη**· ε 71. — **ἠιών**· ε 156. — **προϋχούσας**· *προεχούσας* = προεξεχούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερο, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὅποια ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — **τῆ ἐνὶ φρεσὶ** = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — **ἐξ αἰρούμαι** = ἀφαιρῶ, βγάζω. — **γυῖα**· α 192. — **ἄντα** = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — **σχομένη**· *ἔχομαι* = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — **μερμηρίζω**· ε 354. — **γούνων**· συναπτ. πρὸς τὸ λαβῶν. — **λίσσομαι** = παρακαλῶ (*λιτὴ - λιτανεία*). — **εὐῶπις**· ζ 113. — **ἦ αὐτως** = ἦ μόνον ἔτσι. — **ἀποσταδὰ** = ἐξ ἀποστάσεως. — **μειλίχιος** = γλυκὺς (*μειλίσσω*). — **εἰ δείξειε**· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδυσ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. — **δοάσατο** = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. καὶ πρτ. δέατο. — **κέρδιον** = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — **μὴ χολώσαιτο**· ἐνδοιαστ. πρὸτ. *χολοῦμαι*· α 69. — **κερδαλέος** = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) **κερδαλέον φάτο μῦθον**: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θυμαστὴν ἰκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὀμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἢ εὐφυῖα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικαῖν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃν προσοχῇν ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. **γουνοῦμαι** (*τινὰ*) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — **ἄνασσα** = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — **νύ** = λοιπόν. — **θεὸς βροτός**· θηλ. — **τοί** = ἐξ ἐκείνων οἱ. — **ἐγὼ γε** = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — **εἶδος, μέγεθος, φυή**· ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **εἶσχω** = προμοιάζω· *σὲ ἄγχιστα εἶσχω* = σὲ θεωρῶ ὁμοιατάτην. — **ἡ χθών** = γῆ. — **ναιετάω**· α 51. — **μάκαρ**· α 82· *τρεῖς μάκαρες* = τρισευτυχισμένοι. — **σοί**· δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατὴρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζομαι. — **λαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **ἐνεκα σείο** = ἐνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — **λεύσσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μολονότι προηγείται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερός βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὄς κε** = ὄς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἰδε πργμ. α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· βρίσας ἐέδνεσι = ὑπερτερήσας εἰς τὸ πᾶν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται**· ἀντικμ. **σε**.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = με κατέχει. — **δή ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερόν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαός** = στρατός. — **τὴν ὁδόν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὅποῖον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτως**· ὡσαύτως δέ. — **ἔε-
θῆπεα**· ὑπερσ. τοῦ τέθηπα = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. ταφ-θαφ-θάμβος). — **δὴν· δηθά**· α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρυ** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δεΐδια**· δέδια, δεΐδω = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορὰ. — **ἰκάνει με** = ἤλυθεν εἰς ἐμέ, με εὐρῆκε.

170 - 185. **χθιζός** = χθειςινός, χθές· κτγρμ. — **οἶνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (κατ-βάλε, ὅπως καὶ κάλλιπε. Ἰδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ὄφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω**· οἴομαι. — **παύσεσθαι**· ὑπκμ. κακόν. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ τελέω = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ἐλεαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σὲ ἐς πρώτην**· ἐς σὲ πρώτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἔάν τυχόν. — **εἴλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (μένος, μενεαίνω· ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἔσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γάρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. ἀριστος. (ρίζ. ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω). — **ὁμοφρονέοντε**· δυϊκ. μτχ. τοῦ ὁμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν

οἶκον. — **πολλά ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενῆς** = ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἄρτεμιδί σε εἴσκω**: Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἴωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερὸς φοῖνιξ, εἰς τὸν ὅποιον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔβαιναν ὁ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθοκτιστοὶ, σὺν τῷ χρόνῳ ὁμοῦς μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναουσ. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικώτερας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσσ. τὴν παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠῦδα** · α 213. — **φωτί** · ὁ **φῶς** · α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός** · α 115. — **καὶ που σοί** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν** · ἀόρ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. **τάλα** - **τλη-τλα** · ε 178). — **ἔμπης** · ε 205. — **δευήσεαι** · μέλλ. τοῦ **δέουμαι** · α 254. — **ῶν** · τούτων ῶν. — **ἐπέοικε** · ὑπκμ. μὴ **δέεσθαι** ἦτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπειρίος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (**τάλα** + **πειρα**). **ἀντιάζω** = συναντῶ · ὑπκμ. τῆς **μτχ.** **ἰκέτην** = ὅταν αὐτὸς εὕρεθῃ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δεῖξω δέ** . . . **ἔρέω δέ** · συμπλεκτ. σύνδ. **καί... καί**. — **ἔρέω** · ἐρῶ. — **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ'** ἐκ δὲ τοῦ καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198 - 210. **ἦ** = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμῖ = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερός** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερός βροτός** = αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερός. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θά ὑπάρξῃ. — **ὄς κεν ἴκηται**· ὄς ἂν ἴκηται = ὅστις θά ᾗτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δηιοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δῆιος-δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιοῦμαι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσπεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἴνευ εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — **δοι** = ὅπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπήνεμος.

γ) **ἔσχατοι** : Ἡ νῆσος Σχερία περὶσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομεμονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν με ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίαικες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε** : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο ξείνιος καὶ ἱκετήσιος Ζεὺς. Ὁ μεγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτερα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσαν**· ἔστησαν. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναζεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — **καὶ δ' εἶσαν**· κατ(α) δι εἶσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **πάρ δέ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἐξωτερικὸν ἐνδυμα. — **εἵματα**· κατγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος· ζ 79. — ἄνωγα· α 269. — ἄρα = ἀκολουθῶς. — ῥοαί = ρεῖ-
θρα. — μεταυδάω = ἠμιλῶ πρός. — οὕτω ἀπόπροθεν = ἔτσι εἰς ἀπό-
στασιν. — αὐτὸς = ὁ μόνος μου. — ὤμοιν ἀπολούσομαι = πλύνω ἀπὸ
τοὺς ὤμους μου. — ἧ γὰρ = διότι πράγματι. — δηρόν· ἐπίρρ. = πολλὸν
καιρὸν (πρβλ. δῆρ-δηρᾶ-δηρόν). — ἀπὸ χροός ἐστιν = λείπει ἀπὸ τὸ
σῶμά μου, ἐστερήθη τὸ σῶμά μου. — ἀλοιφή = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. —
ἄντην = ἐνώπιόν σας. — μετελθὼν = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξὺ.

223 - 238. ἴσαν· ἦσαν. — νίζομαι = πλύνομαι· α 112. — ἀμπέ-
χω = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφι + ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολλήσει εἰς
τοὺς ὤμους του ὡς ἐνδυμα. — σμήχω = καθαρίζω διὰ τριβῆς. — χνόος
= ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — ἀτρύγετος· ε 52. — πάντα λοέσ-
σατο = ἐκαθαρίσθη τελείως. — λίπα· ζ 96. — ἔσσατο· ἀόρ. τοῦ ἔννυ-
μαι = ἐνδύομαι. — πόρε· ε 321. — ἀδμής· ζ 109. — ἐγκεγαυῖα = ἡ
γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγαα - γέγονα· ε 35). — θῆκεν εἰσιδέειν =
ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν. — μείζων = ὑψηλότερος.
— πάσων = παχύτερος. — κὰδ δὲ κάρητος· κατὰ δὲ κάρητος. —
ἦκε = ἔκαμε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του. — οὔλαι κόμαι = σγουρά
μαλλιά. — ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. — περιχεύε-
ται χρυσόν = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν. — ἴδρις-ιος = ἐμπειρος
τεχνίτης (ἴδ - εἰδέναι). — δέδαεν· ἀόρ. μετ. ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ.
δα - δαῖναι, διδάσκω, δαίφρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω =
ἐκτελῶ (τελέω). — ἔζετο· καθέζετο· ε 195. — κίω· ζ 84. — θῖνα θα-
λάσσης· ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπῶ. — θηέομαι· θεάομαι = βλέ-
πω μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = ἀκούω. — ἀέκητι· α 79. — οὐκ ἀέκητι = μὲ
τὴν θέλησιν. Σχήμα λιτότητας. — ἐπιμίσγεται· ζ 205. — ἀντίθεος·
α 21. — ἀεικέλιος = ἄσχημος. — δέατο = ἐφαίνετο (δοάσατο· ζ 145).
— αἶ (εἰ) γὰρ = εἶθε πράγματι. — πόσις· α 15. — κεκλημένος εἶη =
νὰ ὀνομάζετο, νὰ ἦτο. — ἄδοι· ἀνδάνω = ἀρέσκω καὶ οἱ ἄδοι = καὶ
ἐπὶ πλεον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὄχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου
μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἀρμοσιώσεις τοῦ τ τῆς προθέσεως πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμ-
φωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ
εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος** : Ἐνδυμα ἀνδρικόν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρίδων φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνω ἄνθει ὁμοίας** : Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνὴρ ἴδρις** : Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικὸς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσοῦν ἀργύρῳ** : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται *ἐμπαιστική*. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηνῶν (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσαῖα σχέδια κ.ἄ.). — **Ἦφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη** : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἦφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναῖα γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηναῖα.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = παλύ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** · ε 382. — **εἵματα πτύξασα** · ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε** · ε 181.

255 - 290. **ὄρσοο** = σήκω· προστ. ἀόρ., τοῦ ὄρνευμαι α 347. — **ἴμεν· ἰέναι, εἴμι**. — **δαίφρων** · α 48. — **εἰδησέμεν**· εἰδήσειν· ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὦδε...** **ἀπινύσσειν** · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἕως τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὦδε...** **ἀπινύσσειν** · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἕως τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὦδε...** **ἀπινύσσειν** · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἕως τοῦ οἶδα. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένοι ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμιόνους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους. — **καρπαλίμως** · ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὁδόν** = προηγοῦμαι, διὰ τὸ νὰ σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήσομεν**· ἐπιβήσωμεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόλῃος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν.— **λεπτὸς** = στενός.— **εἰσίθμη** = εἴσοδος.— **ὄδον** = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ.— **ἀμφιέλισσαι (νῆες)** = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρὺμνην.— **εἰρύονται**· ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύομαι.— **ἐπίστιον** = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῆ εἰς τὴν ξηράν.— **πᾶσιν ἐκάστῳ ἐστί** = ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον.— **σφι**· σφίσειν αὐτοῖς.— **ἀγορῆ** = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις.— **Ποσιδήιον** = ἱερὸν τοῦ Ποσιδῶνος.— **ρυτὸς** = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ρύω, ἐρύω = σύρω).— **ὀλαας** = λίθος· (πρβλ. λα-τόμος).— **κατωρυχῆς** = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος.— **ἀραρυῖα (ἀγορῆ)** = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70).— **ὄπλα (νηῶν)** = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων.— **ἀλέγω** = φροντίζω, καταγινομαι.— **πεῖσμα** = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι.— **τὸ σπεῖρον**· ε 318.— **ἀποξύουσιν** = πελεκοῦν διὰ νὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν.— **τὸ ἐρετμόν** = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ- ἐρέσσω- ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181).— **ἰ ἐλεῖ Φαιήκεσσι**· μέλει τινί τι· α 159.— **ὀ βιὸς** = τὸ τόξον.— **φαρέτρη** = θήκη τῶν βελῶν.— **νῆες εἶσαι**· ε 175.— **ῆσιν ἀγαλλόμενοι**· ἀγάλλομαί τινι = χίρω, καμαρώνω διὰ κάτι.— **πολιὸς** = φαίος.— **ἀλεείνω** = ἀποφεύγω· καὶ ε 326.— **ἡ φῆμις**· φήμη = λόγος, διαδόσεις.— **ἀδεύκης** = κακόβουλος.— **μωμεύω** = κακολογῶ.— **δ' εἰσίν** = ὑπάρχουν πράγματι.— **ὑπερφίαλοι**· α 134.— **εἰπησι**· ἡ ὑποκ. ὡς μέλλων.— **κακώτερος** = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος.— **ἀντιβολῶ** = συναντῶ. Ἡ μυτ. εἶναι ὑποθ.— **τίς δ' ὄδε ἐπεται** = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ.— **μέγας**· ζ 230.— **πόσις**· α 15.— **ἦ πού τινα** = ὠρισμένως κάποιον.— **πλαγχθέντα**· α 2.— **κομίζομαι** = λαμβάνω μαζί μου.— **ῆς**· κτητ.— **τηλεδαπὸς** = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προερχόμενος.— **ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι**· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς. . . — **πολυάρητος** = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλές προσευχὰς (πολὺ + ἀράομαι = εὔχομαι).— **βέλτερον**· βέλτιον.— **ἐποιοχόμενη αὐτῆ** = ἀφ' οὗ ἐπῆγε μόνη της.— **ἦ γὰρ** = διότι τῷ ὄντι.— **ἀτιμάζω** = περιφρονῶ.— **μνάομαι**· α 248.— **ὄνειδος** = προσβολή, κατηγορία.— **νεμεσῶ**· α 119.— **ῥέζω**· α 47.— **ἀέκητι**· α 79.— **ἐόντων** = ἐνῶ ζοῦν.— **μίσομαι** = ἔχω σχέσεις.— **ἀμφάδιος** = φανερός.— **ῶκα**· ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκός).— **ξυνίημι** = κατανοῶ.— **ἐμέθεν ἔπος** = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ. : **εἰδήσω** ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ
 πρκμ. οἶδα.

— Ἀόριστ. ὑποτκ. τοῦ **βαίνω** : **βῆω** (βω).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** μὲ **ι** ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ.
 ἰωνικῆ ἀντί -ειον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πέρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν
 τειχισμένοι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε
 προεξοχὰς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τείχος ἐγένετο ἀσφαλέστερον.
 Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ
 ἐρείπια τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ
 Ἰλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιοῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.—**λεπτή**
δ' εἰσίθμη· **νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυ-
 σικᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου
 ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως,
 κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυον κατὰ τὴν ἐπι-
 στροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῦα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον
 ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκτὸ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας
 συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυ-
 τιλακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τὴν
 ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο μὲ πίσσαν ἢ ἀπλῶς
 μὲ βαθύχρωμον βαφὴν. — **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοῦτο
 τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ.
 θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη.
 Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μὲ ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δῆεις** = θὰ εὕρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. —
κέλευθος· α 195. — **αἰγειρός**· ε 64. — **νάω** = ρέω (νᾶμα). — **τέμε-**
νος = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν.
 Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτήμα. (**τέμ - νω**). — **άλωή** = ἐπίπεδος ἐκτασις
 κλλιεργημένη· α 193. — **τεθαλυῖα**· **τεθήλει**· ε 69. — **πτόλις**· πόλις, πρβλ.
πτολιεθρον· α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μεῖναι**·
 ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἕως ὅτου. — **ἔλλομαι**· φαντά-

ζομαι, ὑπολογίζω.— ποτι = πρὸς.— ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ.— ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ, ἠρόμην). — ρεῖα· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — καὶ πάις = ἀκόμα καὶ ἓνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός.— εοικότα τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά.— τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον.— οἶος· ἐνν. τέτυκται.— ἤρωσ· α 189.

303 - 315. κεύθωσι· κεύθω = κρύπτω.— ὀπότ' ἄν σε δόμοι κεύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα.— ὦκα· ζ 289.— διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτική. — ἦσαι· α 108.— ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52.— αὐγή· ζ 98.— ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα.— ιδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.— κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶατ(αι)· ἦνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς. — αὐτῇ (τῇ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα.— τῶ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὁποῖου καθήμενος.— οἶνοποτάζω = πίνω κρασί.— ἀθάνατος ὡς = ὡς ἀθάνατος.— παραμείβομαι = προσπερνῶ.— βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ.— νόστιμον ἦμαρ· α 9.— καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδῃαι. — χαίρων = πρὸς χαρὰν σου.— εἴ κέν τοι = ἐὰν βεβαίως.— φίλα φρονέω = διακίθεμι εὐμενῶς.— ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ.— εὐκτίμενος = κλοκτισμένος· (εὐ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλσος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἄλκινόοιο: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένῃν ραψωδίαν η' (ἴδε περίλψιν.

316 - 331

α) 316 - 327. Ἰμασεν· ε 380. — φαεινός = στιλπνός. — ὦκα· ζ 289.— τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω.— πλίσσομαι = βαδίζω.— μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα.— ἄμα = συγχρόνως.— ἐποίατο = ἔποιοντο.— νόω = μὲ προσοχήν.— ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπὶ.— ἡ ἰμάσθλη = ἡ μάστιξ· ε 380.— κλυτός· α 30.— ἱρός = ἱερός.— ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου.— αὐτίκα ἔπειτα· ε 44.— ἀρῶμαι = εὐχομαι.

προσεύχομαι.— κλυθι· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω.— αἰγίοχος· ε 103.— ἀπρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς.— νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἔγινεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.— πάρος = πρὶν, προηγουμένως.— ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221.— ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74.— φίλον ἢ δ' ἔλεεινόν· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. εὔχομαι = προσεύχομαι.— ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον.— αἶδετο· ζ 66.— γάρ ρα = διότι φυσικά.— πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός· (κασίγνητος· ζ 155). — ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς.— μενεαίνω· α 20.— 331 = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκλυν).

γ) πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσε ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκκλειτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναντιωθῇ ἢ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτέλεσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. ἦ· πρτκ. τοῦ ἡμί = λέγω· ζ 198.— ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ.— συφορβὸς = χοιροβοσκὸς (σῦς + φέρβω = τρέφω). — δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — ἴεν· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι.— οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν. . . — λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν.— σταθμὸς = ἡ στάνη τῶν χοίρων.— κίων· κίω· α 22. — ὑφορβὸς = χοιροβοσκὸς (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω). — σχεδόν· ε 288.— δέμας· ε 212.— ἦικτο = εἶχεν ἐξομοιωθῇ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο). — ἀγλαὸς = ἐξοχος, ὠραῖος.— ἔργα = ἐργόχειρα.— ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδῶς— οἶδα.— κατὰ ἀντίθυρον = ἐξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου.— ἡ κλισίη = ἡ καλύβη (κλίω). — οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.

— **ἐναργής** = ὀρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στυλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἀργυρός). — **ὕλαόντο**· ὕλαόμαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — **κνυζηθμός** = οὐρλιασμά. — **ἐτέρωσε** = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — **φόβηθεν** = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — **ἦλθεν**· ὁ Ὀδυσ. — **παρέκ τειχίον** = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — **πάροιθε** = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. **ἔπος** = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — **φάο** = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα - τοῦ φημί. — **ἐπίκευθε**· κεύθω· ζ 303. — **θάνατον καὶ κῆρας**· ε 387. — **ἀραρόντε**· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — **ἔρχησθον**· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μετχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ ἀριθμ. — **δηρόν**· ζ 220. — **σφῶιν** = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ - ὑμεῖς. — **μεμαυῖα**· μεμαῶς· ε 375.

172 - 180. **ἦ**· π 154. — **ἐπεμάσσατο**· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — **φᾶρος**· ζ 214. — **ἐυπλυνές** = καλοπλυμένον. — **δέμας**· ε 212. — **ὠφελ-λε**· ὀφέλλω = αὐξάνω. — **ἦβη** = νεότης, ἀκμή. — **ἄψ** = πάλιν, ἐκ νέου. — **γναθμός** = σιαγών, παρεϊά. — **τάνυσθεν** = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). — **κυάνεος** = βαθύς κυανοῦς, μαῦρος. — **τὸ γένειον** = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — **ἔρξασα**· ἔρδω· α 293. — **πάλιν κίε** = ἔφυγε. — **ἦιεν**· ἦει, εἶμι. — **ἡ κλισίη**· π. 159. — **θαμβῶ τινα** = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — **ταρβῶ** = τρομάζω, φοβοῦμαι. — **ἐτέρωσε** = πρὸς ἄλλο μέρος. — **βάλε ὄμματα** = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — **180** = α 122.

181 - 185. **νέον** = μόλις πρὸ ὀλίγου. — **ἡ ἐπάροθεν** = ἡ πρίν. — **εἶματα**· ζ 26. — **ὁ χρώς**· ζ 61. — **ἡ μάλα** = ἀναμφιβέως. — **Ἰληθι** = γενοῦ Ἰλεως· προστ. ρήμ. Ἰλημι ἢ ἰλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλ' ὦ - Ἰλεως). — **δώομεν**· ὑποτχ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — **κεχαρισμένα** = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — **ἱερά**· α 61. — **τετυγμένα** = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσᾶ. — **φρίδομαι** = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμὸς τοῦ παρακ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτονα : ἶεν.
— Θηλ. τῆς μετχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ. - : ἰδυῖα.
— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς· προστ. **φάο, ἔφατο, φάσθε**· ζ 200 κ.ᾶ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σὺ : **σφῶι, σφῶιν**.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — **θεν** : τάνυσθεν.

γ) **κύνες τε ἴδον**: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.—**ἄλλοιός φάνης**: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηναῖα τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὠραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηρηστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μακρὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνθετες θέμα εἰς τὴν ἐπικήν ποιήσιν.—**δῶρα χρύσεια τετυγμένα**: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκεύη γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ **κτερίσματα** ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφῆς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιοεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετᾴλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α.) 186 - 193. **τοι· σοι**. δοτ. ἡθικ. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε.—**εἰσκω· ζ 152**. — **στεναχίζω** = στενάζω. — **ἄλγεα· α 4**. — **βία** = ἀνθρακισία. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι.—**κύσε· κυνέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **καδ δέ· δέ· ζ 230**. — **ἦκε ἦμι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω.—**πάρος· α 21**. — **ἦκε· ἀντικμ. δάκρυον**. — **νωλεμές· ἐπίρρ.** = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ· ἀντιθ.** = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπέιθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαυτῖς** = ἄλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = με ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἂν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν. — **μηχανώτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ὦ αὐτοῦ νόω· εἰῶ αὐτοῦ** = μὲ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικήν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐὰν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ῥηιδίως· ῥα-δίως**. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του.—**θειή· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π. 181**. — **ἀεικίης** = εὐτελής. — **ἔσσο· ὕπερσ.** τοῦ ἔννυμαι (ρίζ. ἔσ - ἔσνυμαι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε. . . ἀγάσθαι· ἡ σιρὰ τῶν λέξ.**: οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἔνδοι ἐόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. —

ένδον έόντα = διότι εύρίσκεται εἰς τήν πατρίδα του. — περιώσιον = ύπερβολικά (περιούσιον, περι = πολυ + εἰμί), εἰς τόσον βαθμόν. — άγάσθαι · άγαμαι = εκπλήττομαι. — τοι · σοι συναπτ. πρὸς τὸ εἰλέσεται. — ὄδ' ἐγὼ = ἐγὼ ἐδῶ. — τοιόσδε = με αὐτὴν τήν μορφήν, ὅπως με βλέπεις. — άληθείς · άλάομαι ε 377. — τόδε ἔργον = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εἶναι ἔργον. — άγελεῖη = ἡ δίδουσα λάφυρα (άγω + λείη). 'Επίθ. τῆς 'Αθηνᾶς. — πτωχός = ἐπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω) ἐναλίγκιος · άλίγκιος = ὅμοιος. — περι χροῖ · π. 182. — ῥήϊδιον · ῥάδιον. — κυδῆναι · κυδαίνω = δοξάζω, ἐξυψώνω. — βροτός · μετὰ τοῦ θνητός = ἄνθρωπος. — κακῶσαι · κακῶ = βλάπτω, ἐξευτελίζω.

213 - 224. ὡς ἄρα φωνήσας = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν. . . — ἀμφιχυθείς · ἀμφιχέομαι = περιπτύσσομαι. — λείβω · ε 84. — ἴμερος = πόθος (ἰμείρομαι · α 59). — ὑπὸ ὄρτο = προσκλήθη ἐνδομύχως (ρ. ὄρνυμαι). — γόος = θρήνος. — λιγέως = διαπεραστικά, δυνατά. — ἀδινώτερον = περισσότερον, με θρήνον διαρκέστερον. (ἀδινός α. 92). — οἰωνοί · α 202. — φήνη = εἶδος ἀετοῦ. — αἰγυπιός = γύψ (αἶξ + γύψ, διότι οἱ γύπες ἀρπάζουν αἰγας). — οἴσι · ἡ δτκ. εἶναι κτητ. καὶ ἡτ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — ἐξεείλοντο · ἐξαιρούμαι = ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. — πάρος · α 21. — πετεηνά = ἰκανά νά πετοῦν. — ὡς ἄρα = ἔτσι λοιπόν. — ἔλεινόν δάκρυον · περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — εἶβω · λείβω. — καί νυ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδυ = καὶ ἔτσι θά ἔδυεν. — ὄδυρομένοισι · ἐνν. αὐτοῖς = ἐνῶ αὐτοὶ ἔκλαιον. — αἶψα = αἴφνης. — 223-224. = α 172 - 173.

β) ω ἀντί σου : περιώσιον. (περιούσιον).

— "Ετερος τύπος τοῦ ὀνόμ. 'Αθήνη : 'Αθηναίη.

γ) ὄδ' αὐτὸς τοιόσδε : 'Ο Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τήν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ 'Οδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: ἐγὼ εἶμαι ὁ 'Οδυσ. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μορφή μου. — "Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο : Με δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν 'Οδυσσεά νά λυγίζη ἀπὸ τήν συγκίνησιν κατὰ τήν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του. 'Ο ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νά διακοπῆ. — ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί : 'Ο θρήνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νά

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται αὐτήν.

225 - 265

α.) 225 - 239. — **τοιγάρ** = βεβαίως. — **τοι**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός· ναυσικλειτός· ζ22.** — **καί με εὐδοντα . . . Ἰθάκην**· σειρ. λέξ. : *καί με κάθθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηϊ θοῇ ἐπὶ πόντον.* — **εὐδω** = κοιμῶμαι. — **κάθθεσαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον· ε372.** — **ἄλις** = ἀρκετά. — **231 = ε38.** — **τὸ σπῆρις** = σπέος· α15. — **ιότης** = θέλησις. — **κέονται** = κείνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλῆ, ὑπόδειξις (ὑποτίθημι). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμός ἀμύμων** = εὐγενῆς καρδιά. — **μερμηρίζας = ζ141.** — **φράσσομαί κεν** = θά σκεφθῶ, ὅσον δύναμι. — **ἦ - ἦ** = ἐὰν - ἦ. — **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θά δυνηθῶμεν — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μύνω· μόνω.** — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **δίξημαι· α261.**

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητής** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χειρας-βουλῆν· αἰτιατικαὶ τοῦ κατὰ τι.** — **ἡ ἄγη** = θαυμασμός. — **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θά ἦτο δυνατόν. — **ἴφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἀτρεκές** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δύο οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἶσομαι· μέλλ.** τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπρέτης (ρ. *δρῶ*). — **πίσυρες· ε70.** — **φῶς· α324.** — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἄμα** = μαζί. — **δοιῶ** = δύο. — **δαήμων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας· (*δαιτρός· α141*). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐὰν συναντήσωμεν αὐτούς. — **μῆ· ἐνδοιαστ.** πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*. — **πολύπικρα καὶ αἰνά** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — **ἀποτίσαι· ἀποτινομαι** = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιασπραγία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφήν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζω· φράζομαι** = συλλογίζομαι. — **ὁ κέν τις ἀμύνη· ὅστις ἂν = ὁ ὁποῖος** θά ἦδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῶ** = με προθυμίαν.

258 - 265. **σύνθεο**· ρ. **συντίθημι** = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ-
κέσει**· ἀρκῶ = βοηθῶ. — **ἔσθλῶ τούτῳ ἐπαμύντορε**· ὄνομαστ. δυϊκ.
— **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὑψι**· ἐπίρ. = ὑψηλά·
— **καθημένῳ περ** = μολονότι κάθηνται. — **ῶ** = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο
ἐπαμύντορες. — **κρατέουσι**· μετὰ δτκ. = κυβερνῶσι.

β) Ἐπικὸς τύπος τοῦ **κεῖμαι** εἰς τὸ γ' πληθ. : **κέονται**.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νῶι (ν)**.

— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : **ἔασι (ν)**.

γ) **χεῖρας αἰχμητὴν καὶ ἐπίφρονα βουλήν** : Κατὰ τὸν Ὀμη-
ρον τύπος ιδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς
μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρ-
χηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμη-
τῆς ». — **ἔξ δὲ δρηστήρες...** : Οἱ μνηστήρες ἔχοντες μαζί καὶ τὴν ἀκο-
λουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ
ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεύα. Ἄλλ' ἡ βεβιαίωσις τοῦ
Ὀδυσσεύος, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἄθηνᾶ, θὰ
βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητὰς, προσεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δρά-
ματος, τὸ ὅποιον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύος.

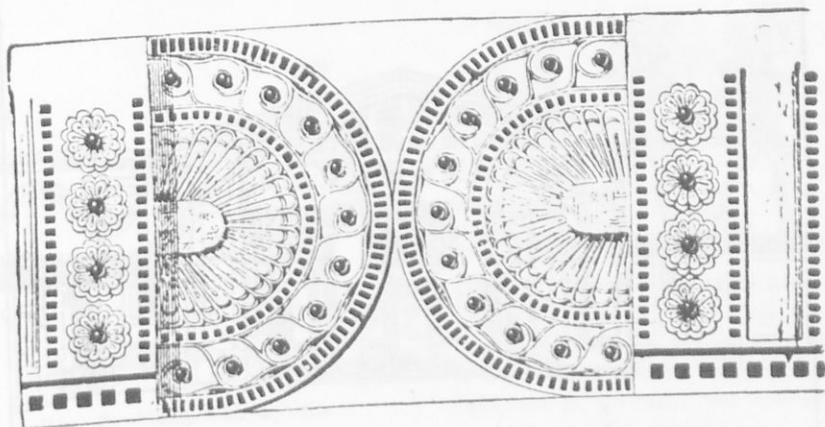
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

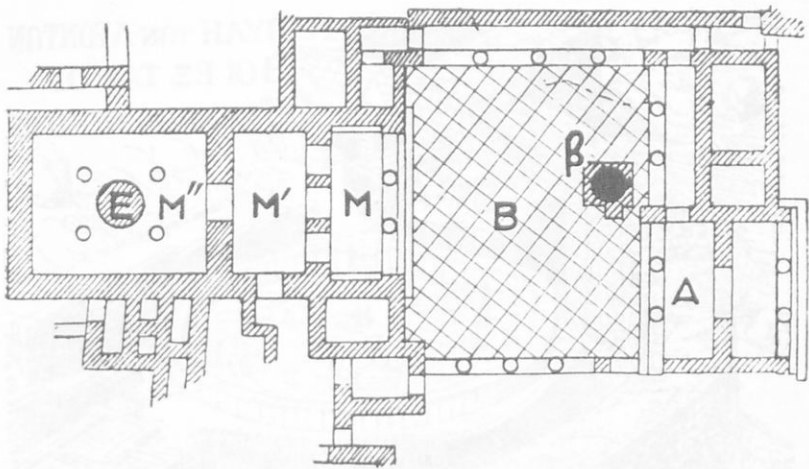

Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. (Ἀναπαράστασις)

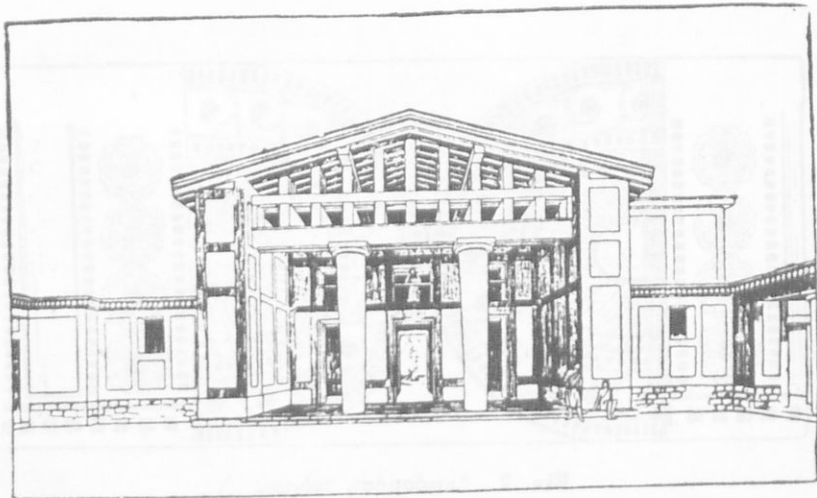
Εικ. 2. Διακόσμησις τοίχων.

Πλάς ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὀμηρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τύρινθι μεγάρου. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρότυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἴθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

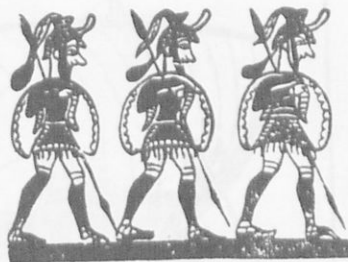
Εικ. 4. Ἐξωτερικὸν μέγαρον (Ἀγαπαράσταις).

Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσων.
(Ἀναπαραστάσις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

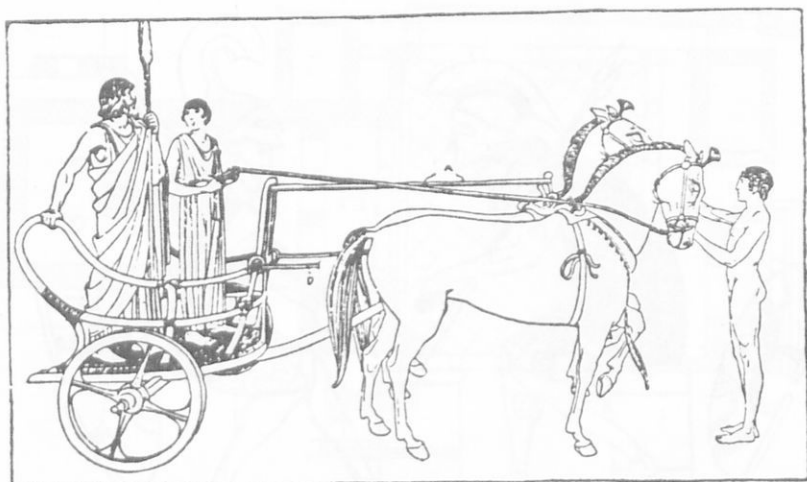

Εικ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεία.
A Ἀγγείου τύπου κρατῆρος.
B Μυκηναϊκὴ πρόχους.

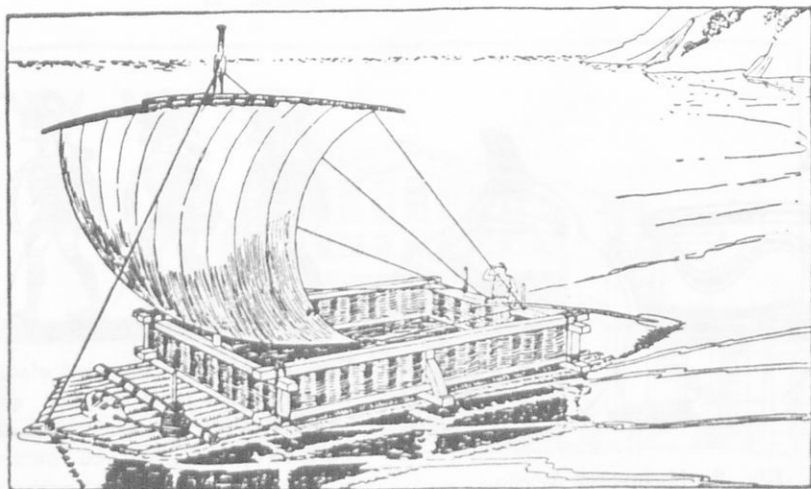

Εικ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμισταὶ φέροντες πῆλῆκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις)

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἀναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 231 - 261).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩΝ ΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ Α.Ε.

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

0020556716

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Έκδοσις ΙΗ', 1971 (V) - Αντίτυπα: 67.000 - Σύμβασις: 2155/24-4-71
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Α.Ε.

